

Фонд ім. О. Цюк

600
\$15,777

КАПИТАЛ

Інвестиції на 31. 12. 72	\$36,607	
Інвестиції в поточному році	4,500	41,107
		\$56,884
Дефіцит на 31. 12. 72	(\$34,853)	
Зиск за рік	428	
Даток ГПВ (бюрове устаткування)	403	
Списані дебітори	(5,214)	39,236
РАЗОМ ПАСИВИ		\$17,648

**
*

ПОВІДОМЛЕННЯ

Повіdomляємо наших передплатників, що з огляду на загальне подорожіння ми приневолені відвищити ціну за передплату "Пластового Шляху". Починаючи від 1 травня ц. р. передплата на 1 рік буде дол. 8.00. Одначе для тих, які вплатили чи ще пришлють передплату перед 1 травня, цьогорічна передплата буде тільки \$6.00.

Адміністрація "Пластового Шляху"

У першу сумну річницю смерти	ництва й визначного вчителя та громадянина замість квітів на могилу
сл. п. ЗЕНОНА ЗЕЛЕНОГО	10 дол. на пресфонд "Пластового
почесного члена Пласту в Канаді,	Шляху" складає
організатора українського шкіль-	пл. сен. Тоня Горохович

Надмірність породжує пересизненість, пересизненість — нудьгу, нудьга ж — душевний смуток, а хто хворіє на це, того не можна назвати здоровим.

Судити нас будуть по тому, що робимо у себе, вдома, а не по тому, що проповідуємо іншим.

Президент Кеннеді

ЗМІСТ

РЕДАКЦІЙНА СТАТТЯ

Журналістична активність у Пласті 1

ПИТАННЯ ПЛАСТОВОЇ ІДЕОЛОГІЇ

Петро Саварин: Методи збереження української субстанції 3

Юрій Старосольський: Ми є одна велика кадра виховників 15

Роман Рахманний: Будь українцем, якщо ти людина! 17

Антін Івахнюк: Ім'я наше — наше обличчя 24

МИ І НАШ НАРОД

Володимир Соханівський: Родина 26

Кость Фіцик: Юродиві думки з нагоди святкувань річниць державности і соборности 33

ПЛЕКАЙТЕ МОВУ

Антін Івахнюк: У мовних хащах 39

ДО ДЖЕРЕЛ ПЛАСТУ

Ігор Ігнатович: Двадцять п'ять років дії Пласту в Канаді 41

Володимир Галан: Перші пластові вправи в Карпатах в 1912 р. 46

НАШІ ВТРАТИ

Посмертні згадки 49

ХРОНІКА

Марія Павлишин: Думки з приводу УІ-их Зборів КУПО 52

** : Десятий Крайовий Пластовий З'їзд Канади 54

З листів до Редакції 55

Ярослав Соколик: Мій пластовий альбом 56

Роман Сенчук: Двадцятип'ятилітній Ювілей Пл. Станиці в Вінніпеґу 61

Датки на пресфонд "Пластового Шляху" 65

БЮЛЕТЕНЬ ГОЛОВНОЇ ПЛАСТОВОЇ ВУЛАВИ 66

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

ОРГАН
ПЛАСТОВОЇ ДУМКИ

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

PLASTOVY SHLIAKH

Видає Головна Пластова Булава

Виходить щотри місяці

Січень-березень 1974

Ч. 1 (40)

January-March 1974

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ І АДМІНІСТРАЦІЇ:

Plastovy Shliakh Magazine

2445-A Bloor St. W., Toronto, Ont., Canada — M6S 1P7

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Леонід Бачинський, Роксоляна Гарасимів, Ярослав Гарасимів, Тоня Горохович, Теодор Данилів, Анна Коренець, Ольга Кузьмович, Атанас Мілянчик, Лариса Онишкевич, Любомир Онишкевич, Петро Саварин, Володимир Соханівський, Омелян Тарнавський і Атанас Фіголь.

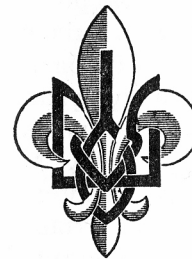
ЗМІСТ

надрукований на 3-ій сторінці обкладинки.

Статті підписані прізвищем, псевдонімом або ініціалами автора висловлюють погляди автора, які не завжди збігаються з думками редакції чи пластового проводу. Редакція застерігає собі право справляти мову, як теж часом скорочувати незамовлені надіслані статті та відсилати авторам до зміни ті листи чи дописи, які — на думку редакції — могли б бути для когось образливі.

Річна передплата від 1 травня 1974 р.: США і Канада: \$8.00, Австралія: \$5.00 австр., Австрія: 100 шіл., Аргентина: 10 нових пезів, Бразилія: 200 кр., Бельгія: 150 бел. фр., Великобританія: 2.00 фунти, Німеччина: 12.50 нім. мар., Франція: 15 фр., Швейцарія: 15 шв. фр. Ціна одного числа у США і Канаді — \$2.00.

PLASTOVY SHLIACH — a Ukrainian Quarterly Magazine,
published by PLAST — Ukrainian Youth Ass'n,
2445-A Bloor St. W., Toronto, Ont., Canada — M6S 1P7

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

ОРГАН
ПЛАСТОВОЇ ДУМКИ

Торонто — Канада

Ч. 1 (40)

січень-березень 1974

Редакційна стаття

ЖУРНАЛІСТИЧНА АКТИВНІСТЬ У ПЛАСТІ

Ідея Референтури Пластових Видань, щоб кожна КПС за чергою дбала про постачання матеріалів до Пл. Шляху, має на увазі не тільки потребу збирання такого матеріалу, який віддзакалював би потреби і погляди пластуна в окремих країнах, де діє Пласт, але також і те, щоб розбудити зацікавлення журналістичною діяльністю серед загалу членства.

Перше число, ч. 4 (39), виготовлене за цим принципом КПС США, не могло мати "американського" характеру, бож треба було містити матеріал з недавно відбутотоу VI Збору КУПО. Крім того, часу на виготовлення статей було мало. Довелося його повністю виготовити головним чином пл. сен. Ользі Кузьмович як колишній голові КПРади та новообраній керівниці виховної дії ГПБ. Редакція ПШляху на цьому місці із вдячністю підкреслює справжню пластову жертвність, зарадність подруги О. Кузьмович, з якою вона дала собі раду з виготовленням матеріалів для останнього числа ПШляху в минулому році. Це приклад для інших країн.

Нашим гарячим бажанням було і буде те, щоб наш журнал став потрібним якнайширшому загалові пластуна. Щоб він став якнайкращим виразником пластової думки, дзеркалом наших роздумів і почувань у турботі за молоде покоління. А це можливе тільки за тих умов, коли якнайшир-

ший пластовий загал буде читати і дописувати до журналу. Не кажіть, що це неможливе чи зайве. Усі ми знаємо, скільки виховних проблем приносить нам кожний день. Проблеми пекучі, вони вимагають живої виміни думок, досвіду, уваги, зусиль, щоб їх можна було успішно розв'язувати не тільки за життя у Пласті, але й у кожній українській родині. Ми кожного ж дня спостерігаємо, що життя заплутує нашу молодь у свої сіті, що пластувати стає щораз тяжче. Скільки небезпек довкола нас, як багато молоді ходить манівцями?! Чи можемо бути спокійними, знаючи це? Знаючи, що діється в Україні?

Нашою пекучою потребою тепер є справа активності старшого пластуна, зокрема журналістичної. Пласт має великий людський та інтелектуальний потенціал, досвід у справах виховання. Треба його передавати молодшим. Треба їх розбудити, притягнути до конкретної праці.

Пл. Шлях повинен стати засобом переємності духового вираду старших молодшими. Журналістична діяльність — це один з найуспішніших засобів до цього. З нею зв'язана ще одна переважна потреба пластового виховання — це культура українського слова, це творення і плекання тих невидимих, але міцних вузлів, які зв'язують серця молоді з українською культурою, мовою та цілою духовістю України, щоб вони могли ствердити впевнено, що “нема рідної, крім однієї, золотої цієї мови”, що “мову із серцем не розірвати”.

Українські письменники жили для того, щоб будити. Більшість творів Шевченка поширювалась нелегально, і гонорар йому за творчість — десять років неволі, царської муштри. І. С. Левицький, заховавшись під псевдонімом «Негуї», друкував свої твори на кошти, зароблені на вчительській роботі. Панас Рудченко безсонними ногами працював над своїми повістями і романами, без надії, сподіваючись, що колись вони побазать світ під найневиннішим підписом «Мирний». Брати Тобілевизи і Заньковецька обрали собі тяжку долю мандрівних артистів, щоб нести промінь світла і краси в народ.

Творці української літератури віддали найкращі сили мистецтву, не отримавши за це ні гроша, і якщо не всі вони були знайомі з тюрмами, то всі, принаймні, із жандармами.
(Євген Сверстюк: «Собор у ринтованні»)

Питання пластової ідеології

Петро Саварин

МЕТОДИ ЗБЕРЕЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ СУБСТАНЦІЇ І РОЗВИТОК КУЛЬТУРНО-СУСПІЛЬНОГО ЖИТТЯ УКРАЇНЦІВ У КРАЇНАХ ЇХНЬОГО ПОСЕЛЕННЯ

(Доповідь виголошена на Другому СКВУ, Торонто)

(Закінчення)

Я думаю, що існування одиниць і народів, — різnorodність культур — уповні згідні з волею Творця. А якщо так, то як нам стати колись перед лицем Всевишнього зі змарнованими талантами, без рідної культури? Багатомовність і багатокультурність — це скарби, якими треба користатися зокрема на американських континентах, бо тут різnorodність була від початку: всі мови і культури, за винятком тубільних, звідкілясь прийшли, і немає навіть більшості. Антея, героя грецької мітології, сина Геї, богині землі, і Посейдона, бога моря, ніхто не міг перемогти, бо, торкаючись матері-землі Геї, він черпав з неї безмірну силу. Аж нарешті могутній Геракл зумів його перемогти, підняв високо вгору і не дозволив торкнутися землі, аж поки міцними руками не задушив його в повітрі. Оце мітичне оповідання завжди приходиться мені на думку, коли думаю над збереженням української фізичної і духової субстанції поза межами України. Вірю, що тільки в друженні українців з українцями, у спорідненні з українською духовістю, культурою, історією, церквою і всім тим, що творить українство, зможемо встоятися в іншомовних країнах. Врешті, щоб бути собою, вірними своїм предкам і зберігати свою кров і спадщину — не конче жити на рідній землі. Жиди, знову пригадую, живуть близько 2,000 років поза межами Ізраїля, і не тільки що не пропали, але й добилися власної держави.

А все таки — деякі питають — чому нам не асимілюватися, точніше — в ім'я чого зберігати нашу національну субстанцію? Відповідь коротка і ясна: в ім'я спадщини. За нами тисячолітня релігійна традиція, за нами ще старша, бо корінням своїм сягає у трипільську добу, культура, за нами “Руська правда”, яка появилася ще перед “Магна карта”. За нами теж велике національне мистецтво та повна героїзму історія. Такі гасла, як “воля, рівність і братерство”, принципи демократії, розвинулися були на нашій Запорізькій Січі ще далеко перед французькою революцією, наша жінка мала рівні права з чоловіком ще тоді, коли жінки інших країн були невілльницями. І як такої спадщини відцуратися? І чому первні такої спадщини не перещепити на новий ґрунт, не вкласти в скарбницю тих країн, в яких ми тепер живемо? Тому я свято переконаний, що наш найбільший обов'язок зберегти нашу національну субстанцію в країнах поза межами України. Тим, які думають, що наш найбільший обов'язок нести поміч Україні, я ставлю питання: яка користь буде Україні з того, якщо ми фізично чи і духово засимілюємося? Давно нам пора випрацювати “філософію” нашого життя в нових країнах, бо без такої ми не тільки не допоможемо Україні, але й самі пропадемо. Що запише літописець: що їмо, працюємо, що повні банки наших грошей, а душі наші спрагнені поживи справжньої, цілющої води рідного слова і живущого хліба української культури і релігії? Молоха гроша, золоте теля мамони — треба скинути з престолів наших, а поставити туди ідею. Поневолена Україна бажає від нас допомоги, і їй треба по змозі допомагати, немає сумніву, **але бажає в першу чергу, щоб ми самі втрималися**, так, як і мати, яка хоче допомоги від своїх дітей, **але передусім хоче, щоб ті діти жили**.

Маємо мікрофони, джети, телефони, комп'ютери, хмародери тощо, технікою своєю сягнули до місяця, а тепер сягаємо зір, але що діється з нами всередині? Де наше почуття любови рідних, вірності крові й костям предків, пошани до церкви, мови, культури народу, з якого походимо? Що з нашими моральними і духовними вартостями? Згідно з останньою статистикою, українці в Канаді за останні 10 років “зросли” з 470 тисяч до 580 тисяч, що є вірадрним фактом, але чому вживання рідної мови впало? Чому так жахливо ширяться мішані подружжя? Це мабуть є й по інших країнах. І тому конечно зразу щось робити, я б казав, почати змаг

за ренесанс українства в країнах нашого поселення, а коли йдеться про Канаду, то **створити тут заповідник української мови й культури у світі**.

Що потрібно, щоб зберегтися? В першу чергу — нам треба добре зорганізованих, високого рівня центральних провідів по країнах нашого поселення. Нам треба провідників ідеалістів, характерних і відповідальних, а одночасно висококваліфікованих, які б збирали довкола себе “віруючих” в ім'я невмирущого народу нашого, який за всяку ціну мусить зберегтися в країнах поселення, а при тім і говорити за народ свій, якому силою закрили уста. “Мойсея” Івана Франка треба нам студіювати, треба, щоб кожний інтелігент тримав його на своїм столі поруч із “Кобзарем”, щоб учитися з нього, що значить “служба для народу”. Задовольнивши щоденні потреби, не гарбаймо ні для себе, ані для своїх дітей. Для нас — прийде пенсія, а діти хай собі самі заробляють, бо людина й так часто не цінить того, чого не здобула важким трудом сама. Скільки приходить до мене піонерів і кажуть: “Дав би весь свій маєток, щоб тільки діти повернулися до мене і до української громади”. Проте колись, у погоні за маєтком — занедбував дітей, і не був для них прикладом ні в праці для громади, ані в жертвності.

Такі центральні організації, як: УККА, КУК, СУБ і т. д., проробили колосальну роботу, і їм належить повна підтримка. Їх треба пристосувати до часів і завдань, але обов'язково утримувати і **фінансувати**, бо національна база — найкраща база не тільки товариського, соціального співжиття, але й організаційного. Життя не терпить порожнечі, і коли не буде наших організацій, то наші підуть у чужі.

Щождо СКВУ, то він, як репрезентант, організатор і координатор тих центральних представництв з певними окремими завданнями, які стосуються цілості, теж мусить мати повну моральну і матеріальну підтримку всіх українців, в усіх країнах поселення, за принципами, які повинні бути устійнені на цьому конгресі. Українство в країнах нашого поселення стояло і далі буде стояти на таких інституціях, як рідні церкви, рідні школи, народні дома і т. д., і там, де їх немає, їх треба зорганізувати, а де їх забагато, там їх треба з'єднати. У нас забагато організацій з тим самим членством. Державної допомоги треба домагатися і її використовувати, але якщо чогось дійсно бажаємо, мусимо за нього заплатити і то добре

самі. Тут треба ствердити, що наші піонери були далеко більш жертівні, ніж їхні діти і внуки. А це погано. В жидів досі обов'язує "десятина", — добра практика, яку варто і нам застосувати. Китайці теж мають добрий звичай: з певних нагод дають гроші на одну чи іншу ціль і щасливі, що можуть стільки дати. Ми теж повинні давати: з нагоди народин, іменин, подружніх ювілеїв, христин, а теж — смерті. Тут ми зокрема дуже грішимо, бо дуже мало наших людей лишає в заповідях щось на громадські, культурні чи церковні цілі.

Величезну функцію у збереженні національної субстанції виконують наші церкви. Їм належить вся наша підтримка і співпраця в першій мірі. З радістю підкреслюємо, що між нашими церквами є в основному співпраця і мир, а це велика ласка Божа. Колись її не було. Тепер наші владики стають поруч до молитви, взаємно собі допомагають, себе шанують і змагають до патріяршого завершення. Однак і нашим церквам загрожує страшна небезпека: дедалі більше вірних впливає до чужих церков, і в більшості не творять своїх одиниць. Участь наших владик у цьому конгресі каже, що церкви розуміють цю небезпеку також. Покійний посол до федерального парламенту Канади, Антін Глінка, вважав, що ми скрізь повинні ставити хрест поруч тризуба, і я з ним годжуся. Народ — церква — це одне. До Бога можна тільки пройти через любов ближнього, а що той ближній — це в першу чергу ближній по крові і дусі, то значить, що немає взагалі питання "Бог чи батьківщина", бо вони нерозривні. Всім нашим церквам, а зокрема обидвом головним, треба змагати до повного завершення, а водночас до повної співпраці. Церкви наші повинні бути заступлені в цілій вертикальній побудові нашого життя, а не лише внизу чи на верхах. Чому, напр., церкви не заступлені в УККА, КУК, СУБ і т. п.? Об'єднані, завершені, співпрацюючи зі собою церкви і світські організації — це запорака нашого збереження.

Дві тисячі років тому римський політик Катон висловив свої погляди на політику, які я хочу зацитувати на самому початку моїх уваг на цю саму тему. Ось вони:

«Дехто каже, що звичайні люди не повинні мішатися до політики — відважна і негесна думка, що може тільки вродитися в голові тирана або раба. Казати, що звичайні люди не мають нічого спільного з політикою, значить твердити, що звичайні люди не повинні впли-

вати на своє власне щастя чи долю; що люди не повинні інтересуватися, чи вони будуть одягнені чи го-лі, нагодовані чи голодні, неграмотні чи вчені, охоронювані чи знищені».

Я навів цю цитату, бо вона не втратила свого значення і глибокого змісту досі. Мало того, я б сказав, що сьогодні вона ще важливіша, ніж була 2,000 літ тому. Понад 1,000 літ тому наш літописець Нестор записав, що наші предки, втомлені анархією, післали послів до варягів з проханням "прийдіть і володійте нами". Особисто я думаю, що це легенда, проте ця легенда знаменито характеризує нас і нашу вдачу: ми однаково вперто поборюємо свою власну владу, як і владу чужинців, які силою нами заволоділи. Недовір'я до всякої влади в нас таке велике, що у висліді ми досі не маємо власної держави. Але в останніх часах ми починаємо змінитися і є надія на краще.

На питання, чи брати нам участь у політичному житті країн нашого поселення, відповідь коротка: без найменшого сумніву. Тут знову нагадую два факти: перший — ми є поселенці на континентах поселенців і тому двері в політичне життя нам так само відкриті, як і іншим групам, і другий — не менш важливий — без уваги на наше вікове бездержав'я ми маємо світлі державницькі традиції. Коли, напр., був президент США з голляндців чи німців, то може бути й з українців. Ми маємо повний доступ на самі верхи. Хто нас, крім власного лінивства, браку відваги і амбіції, не допускає? Не ждім, щоб нам давали, не нарікаймо, що нас не шанують, з нами не рахуються, а берім самі. Нічого, абсолютно нічого не стоїть нам на перешкоді сягнути по керівництво держави в країнах нашого поселення. Мало того, я не маю сумніву, що ми доти не досягнемо повної вірності з нашими співгромадянами, доки не доб'ємося найвищих позицій — тобто керівництва державою. Йдеться про свідомий гін до участі в політичному житті країн, у яких ми живемо, з одночасним збереженням власної ідентичності. Творім українське гетто, але гетто духа, а в практиці — включаймося в політику, бо інакше життя минатиме нас, як минало на рідних землях, сягаймо верхів, бо тільки з верхів видно всі дороги і які найкращі дороги в майбутнє.

Канада може тут послужити як модель. У Канаді ми добилися досі найбільших успіхів, а доказом того понад 150

послів українського роду, senatorів, міністрів. Сама Алберта має під цю пору 12 послів українського роду в легіслатурі на 75, в тім 2 міністрів і одного заступника "спікера", між ними першу жінку-українку, п-і Катрусю Чічак. Я вважаю, що успіхи українців у Канаді ми завдячуємо у великій мірі саме нашій участі в політичному житті, і не сумніваюся, що коли вони будуть ще більші, то й наше майбутнє буде краще. Отже не диво, що королева Єлисавета недавно казала, що хоче бути королевою не тільки англосаксонів, але й іногородців. Самозрозуміло, що потрібно більше людей, які б підтримували. І в цьому здається все лихо: наш народ не хоче "мішатися" до політики, мовляв, це якщо не дуже то брудна, то трохи нечиста справа. Це може, чого доброго, пошкодити навіть у підприємстві, наробити ворогів. Зрештою, ніби чим наш кращий? Досі велика більшість наших політиків вийшла прямо самотужки, і треба дивуватися, яким чудом вони вийшли, хоч раз уже хто вийде, то наші до нього йдуть, як по свячене. В майбутньому нам треба йти в політику свідомо й відкрито.

Як тоді із СКВУ і політикою? На мою думку, СКВУ повинен брати участь у політиці, бо остаточно ціле життя — це політика, але в політиці громади країн, в яких ми живемо, а не українських політичних еміграційних партій. СКВУ не сміє бути ніякою політичною партією, ні центром, але коли йдеться про контакти з політичними світами країн, у яких ми живемо, в наших справах як громадян тих країн, то вони конечні. СКВУ повинен, на мою думку, бути теж у контакті з українськими політиками чи політичними партіями, прямо для взаємної інформації, але під умовою, що ті політичні партії здобудуться на якесь центральне представництво. СКВУ повинен зокрема розглянути можливості українців на міжнародному форумі, в Об'єднаних Націях і ЮНЕСКО, але тільки в таких справах, як культура, мова, людські права тощо. В тих же справах СКВУ може час-до-часу теж забирати голос, навіть коли йдеться про український народ на рідних землях, завжди пам'ятаючи, що він орган українців поза Україною, громадян різних країн, і мета його — інтереси тих українців — громадян у першу чергу і збереження їхньої фізичної і духовної субстанції.

СКВУ повинен координувати українську та іншомовну інформацію про нас у країнах нашого поселення. Є безліч різних засобів комунікації та інформації, та, на жаль, в нас

ці сектори дуже занедбані. Не маємо ні радіостанцій, ні кінопродуцентів (за винятком КАНУКР), ні телевізій, ні навіть газет мовами країн, в яких живемо. Я далі вважаю, що нам конечна хоч одна газета англійською мовою для тих, які з різних причин по-українському не читають, хоч би на те тільки, щоб з ними тримати зв'язок, з надією колись їх переконати, що треба українську мову таки вивчити і вживати. Треба також англійської газети, щоб інформувати англійський світ про нас, наші проблеми і надбання. Жиди мають одну газету англійською мовою вже понад сотню років у Канаді. СКВУ може теж плекати особисті зв'язки. Особисті зв'язки дуже важливі, і аж дивно стає, що ми собі цього досі не усвідомили. Я хочу тим сказати, що офіційні дороги — часто найдовші дороги, і що навіть найбільші правди життя треба проповідувати, якщо хочемо, щоб їх пізнали інші. Очевидно, щоб інформувати інших, треба бути самим добре поінформованими. Пора нам усім перегорнути сторінки нашої історії, познайомити з нею наших дітей, придбати бібліотеки. Пора теж ту історію мати іншими мовами, до речі — всіма головними мовами світу. Де історія України, української літератури, мистецтва тощо різними мовами? Де історії наших поселень у світі, принаймні мовами тих країн, у яких ми живемо? Канада вже дещо має, але досі де історія наших поселень у США, Бразилії, Аргентині, Австралії? Народ без історії — не народ. Де переклади Енциклопедії Українознавства на мови німецьку, французьку, еспанську чи навіть китайську? Як це так, що немає нікого з наших багатих людей, щоб жертвував 100 тисяч доларів на таку ціль? Де наші меценати типу Семирєнка чи Юрковського?

Коли йдеться про українську науку в світі, то тут можна говорити тільки про такі наукові установи, як НТШ, УВАН, УВУ, УТГІ тощо. Вони мають дуже світле минуле, але не мають dorostу, який може прийти тільки з покоління, що тут виростає і працює при університетах країн нашого поселення. На мою думку, його можна приєднати при двох умовах:

1. коли рівень української науки буде далі на такому високому рівні, що буде їх притягати,
2. коли буде моральна і фінансова підтримка української спільноти.

На жаль, такою підтримкою не можемо похвалитися, хоча Гарвард, який виріс на наших очах, доказує, що при вмілій організації і на добру ціль можна викресати з нашої громади чимало вогню. Ключове становище в цьому ділі мають наші професори. Треба б тільки зорганізуватися, зробити плян і почати діло. Ніхто в теперішньому часі не має кращих умов праці, як саме професори. Тому часто прикро стає, коли подумати, скільки їх нічим не спричиняються до розбудови нашого наукового життя. Такі центри, як Гарвард, повинні постати і в інших країнах, зокрема в Канаді. Знаємо, що КУК поробив заходи, щоб скликати з'їзд усіх українських канадських професорів саме з метою подумати над центром українських студій у Канаді, але вислід усе ще непевний. А далі, Шевченківські фонди повинні бути створені в усіх країнах нашого поселення, а при всіх університетах, де є українці, повинні бути введені Шевченківські лекції. Казали в нас колись, що тільки наука виведе нас на кращі шляхи, тому треба СКВУ звернути на неї окрему увагу, координуючи працю наукових установ (через комісію). Може б так УВУ перебрав на себе студії українців у країнах їхнього поселення взагалі, справді одно з великих і потрібних завдань.

СКВУ, подуманий як координаційний чинник українців поза межами України, зокрема їх центральних представництв, повинен бути діловим тілом, при ньому повинні бути референтури науки, шкільництва, церков, мистецтва, подружніх справ, громадських організацій, організацій професіоналістів і підприємців тощо. При ньому повинна би теж стало працювати якась дослідно-плянувальна комісія, завданням якої було б студіювати наші поселення і давати поради, що треба централізувати, а що ні, де діяти одинцем, а де спільно і т. п. Тим, які скажуть “ще один провід, ще одна надбудова”, я відповім: це все залежить від нас. СКВУ буде точно таким, яким ми захочемо, щоб він був. Проводити — це не служити і не панувати, а вдосконалювати свою спільноту, вести її вгору. Провідники мусять знати більше, розуміти більше і робити більше, але зате повинні мати повне довір'я і повну матеріальну і моральну підтримку своєї спільноти. Центральні проводи в поодиноких країнах конечні, але варто комусь думати і за всі країни, варто, щоб хтось спрямовував наші серця і розум в одному напрямі, в ім'я всіх. Якщо захочемо, то СКВУ буде тим зв'язковим, координатором і репрезентантом

нашої спільноти поза Україною, чи хоча б своєрідним експериментом, щоб навчитися керувати самими собою, а якщо ні — то будемо далі тупцювати на місці. Ми фантастичні індивідуалісти. Ми знані з “солом'яного вогню”, невитривалости, непослідовности. Часто теж говоримо одне, у що інше віримо, а ще що інше робимо. Як писав колись Шекспір: “Світ — це одна велика сцена, а люди — актори”. Як заграємо свою ролю — буде залежати від нас. Я тільки хочу вірити, що в системі вільного спілкування, без примусу, насилля і терору, наш геній повинен заблиснути у повній своїй красі й величі. Треба нам тільки проснутися душею, повернутися до праісторичних джерел, до історичного коріння нашого буття, відгребти елементи, якими ми живемо зчудувати світ. Ми зазнали в цьому сторіччі таких струсів духового, суспільного і політичного характеру, від яких похитнулася віра не лише в людину, але й у Бога. Однак квіт і овоч закладений ще в зерно людини на зорі появи її предків, і треба те зерно тільки оґріти теплом наших сердець і мислі. Політично ми ще не оформлені, але лишімо це завдання нашому народові на рідних землях. У країнах нашого поселення використаємо наше оформлення історичне, культурне і релігійне, згадати тільки головні. Якщо захочемо, то дозволимо СКВУ ті фірми тільки уліпшити і розвинути, і навіть те оправдає його існування. Врешті, як я вже згадав, СКВУ може керувати акцією запровадження принципів багатокультурности в країнах, де їх ще не заведено, проголошення і закріплення їх у законах і конституціях, за зразком Канади. Світ — готовий, і ЮНЕСКО може прийти з допомогою теж. Міг би СКВУ й мобілізувати нас на змаг за збереження, за вищий рівень нашого культурного життя, студіювати наші поселення чи навіть змінювати їх переселенням з таких країн, як Польща, Румунія, Югославія тощо.

Сер Вілфрід Лор'є, один з прем'єрів Канади, у свій час сказав, що “Канада — це найвільніша країна світу”. І це правда. І те саме можна сказати про одну з її провінцій, Алберту. Але чи це значить, що навіть у такій країні, як Канада, чи такій провінції, як Алберта, щось прийшло легко? Хто так думає, той помиляється. Навіть у Канаді був, є і буде асиміляційний тиск. Навіть у Канаді мало що не дійшло до розрухів, коли французькі канадці почали свою т. зв. “тиху революцію”. Навіть у Канаді треба було багато заходів, заки

прем'єр Трудо проголосив багатокультурність. Закони людських прав давно вже включали свободу мови, релігії, зібрання і т. п., але принцип багатокультурності був новим, і треба було починати все наново. Запланована нова канадська конституція включає вже принцип багатокультурності, але — до затвердження її ще далеко. А треба буде, щоб не тільки її затвердили, але щоб принципи багатокультурності були загарантовані всіма конституціями світу, щоб усі держави світу підтримували всі культури з державних фондів. Це тому, що збереження національної ідентичності, рідної мови й культури тощо не має нічого спільного і не стоїть на перешкоді доброму громадянству країни, в якій живемо. Політична лояльність не менша через те, що люди плекають те, що рідне. Якщо англійці, французи, жиди можуть плекати все, що рідне, то чому в нас це мало б бути гріхом? Людність якраз у толеранції до інших, саме в тому, щоб дати іншим право бути собою, бути іншими, інакшими, право не тільки на життя, але й розвиток.

Повертаючись до Алберти, задля прикладу, треба згадати, що й там не приходилося легко, заки уряд проголосив принцип “єдності в різnorodності”, “багатокультурність”. Хочу тільки звернути увагу на те, що едмонтонський відділ КУК і КУПіП діяли завжди спільно, одним комітетом, який випрацював чимало меморандумів (“бріфів”), і що політики українського роду прийшли з допомогою, як і ціле українське громадянство. За часів попереднього уряду ми мали по нашому боці міністра культури і послів Василя Томина, Олексу Гордея, Миколу Мельника, Сеніча та інших. КУПіП вів акцію через свій окремий комітет у справі багатокультурності, який включав проф. Манолія Лупула, адвоката Лаврентія Дідура, Василя Косташа, Романа Осташевського, голову КУК адв. Ярослава Росляка та вашого сьогоднішнього промовця. Хоч уряд соціального кредиту не був переобраний, проте новий консервативний уряд не міг зігнорувати пороблених заходів: скликав другу конференцію багатокультурності. Не міг зігнорувати наших вимог тому, що багато з нас займають видні місця в його партії, тому що є 12 послів українського роду, між ними 2 міністри, а з них д-р Альберт Гоголь, член кабінетного комітету для справ освіти, і міністер праці, якому українська спадщина дуже дорога, заступник “спікера” Василь Дячук, знана діячка з ЛУКЖ Катруся Чічак, знаний з

праці в БУК адв. Юліян Козяк. Коли б ми мали таких людей у всіх легіслатурах Канади, в усіх парламентах країн, в яких ми живемо, чи уявляєте, як ми стояли б? Чи розумієте, яка це сила, коли суспільні провідники працюють рука-в-руку з українцями послами так, як це є в Алберті? Коли посли висилають одного зі своїх колег як представника до СКВУ в особі п. Івана Батюка? Спротив був, є і буде: шовіністів, з одного боку, а з другого іншомовних громадян, які засимілювалися і тепер не терплять тих, які не хочуть іти їхнім шляхом. До речі, ті другі часто гірші, ніж ті перші. Коли, напр., в 1958 р. уряд Алберти проголосив запровадження української мови в середніх школах (X, XI і XII класах), то якийсь, мабуть, наш власний “Іван без роду” дуже протестував в місцевому щоденнику, підписавшись словами, “один, який змінив своє ім'я”. Він радив: “Якщо ти в Римі, то поведься, як римлянин”, начебто, коли зайде до коров'ячої стайні, то повинен мукати, як корова. Місцеві газети теж ставили опір, кидаючи в очі такі нісенітниці, як “балканізація” Канади, наче б то політична лояльність має щось спільне з мовою і культурою людини. Але все нічого не допомгло. На кінець визнано, що кожна людина має природне право з рідною матір'ю говорити рідною мовою і берегти в своїй душі те, що їй рідне.

Немає і не потрібно інтернаціонального есперанто, а навпаки хай живе воля, соціальна справедливість, свободи культурної та національної ідентичності, гуманізму взагалі — музики майбутнього справді вільної людини і людства, хоч і як вона видається далекою. Хто, зрештою, може протиставитися філософії повноцінного життя в країнах, в яких ми живемо, навчаючись “чужого”, а при тім “не цураючись” свого? Йдеться чей же про філософію життя в різних країнах на принципах християнства, демократії і багатокультурності і про ідейність тих, які хочуть зберегтися, бо остаточно без ідеалів — навіть найкращі методи не допоможуть. І так, як дорога до Бога, так до збереження нашої фізичної і духової суті в країнах нашого поселення — завжди вела, веде і буде вести підгору. Мало того, я ще й думаю, що кожна генерація має святий обов'язок не тільки передати все те, що вона сама одержала, але й побільшити свою спадщину так, як у притчі про євангельські таланти. Того вимагає історія, ненароджені ще наші нащадки.

І тому шлях у майбутнє — не легкий, але ним пройдуть успішно тільки ті, які сповнені віри у свій народ і його призначення. Треба буде багато зрозуміння і почуття відповідальности, серця і розуму. Український пророк Шевченко глядить на нас із своєї високої могили над Дніпром, глядів і в той час, коли писав до нас, “ненароджених”. Проте, наказу свого не міняє: “і чужого навчайтесь, свого не цурайтесь!” Не міняє теж погрози: “бо хто матір забуває, того Бог карає”, ні свого безсмертного заповіту. Перед нами безконечні можливості, але використання їх залежить від нас. Невидна рука Господня післала нас на нові континенти. Хіба можете припустити, що так, без пляну, Божий літописець мовчки сидить з пером у руці і записує у книзі буття нашого народу всі факти? Чи хочемо, щоб він писав далі, чи щоб замкнув книгу нашого буття і відклав перо? Ось питання, яке стоїть перед українцями у світі! Чи приймемо визов призначення, чи ні? Чи виконаємо наші зобов’язання, щодо майбутніх поколінь? Я вірю, що українці в світі житимуть і розвиватимуться, як і в те, що Україна одного дня досягне свою самостійність! І тому, щераз цитуючи Сент-Екзюпері, повторю його слова: “Треба врятувати духову спадщину, бо геній народу зів’яне; треба врятувати самий народ, бо спадщина пропаде. Для добра мого краю доведеться мені в кожну мить діяти в цьому напрямі всією силою моєї любови”.

*Був сином селянина, а став володарем у царстві духа.
Був кріпаком, а став однією з найвизначніших постатей у загальнонародській культурі. Був самоуком, а вказав і відкрив угеням і професорам нові шляхи. Десять літ тернів російську солдатину, а зробив для свободи Росії більше ніж десять переможних армій. Доля переслідувала його ціле життя, але не покрила іржею золота його душі, не перемінили його любови до людей у ненависть, а його віри — у розпуку.*

(Іван Франко про Тараса Шевченка)

*Найпрекрасніші та одночасно найщасливіші ті люди,
хто прожив своє життя, дбаючи про інших.*

(Василь Сухомлинський)

Юрій Старосольський

МИ Є ОДНА ВЕЛИКА КАДРА ВИХОВНИКІВ

(Слово Начального Пластуна виголошене під час Шостих Зборів КУПО в Детройті, 1-го вересня 1973)

... Коли ми думаємо про наше основне завдання — про виховання в Пласті, нам стають перед очі усі ці численні виховні проблеми, з якими ми мусимо зустрічатись в щоденному пластуванні. І нам може видаватись, що відносно легко говорити про них, аналізувати їх, шукати, знаходити або пропонувати розв’язки, може порядком дискусії. Так і здавалося мені. І тільки тоді, коли я почав вглиблюватись у тему і шукати тез, я побачив, яка це не тільки трудна, але яка це дуже, дуже глибока й основна проблема нашого Уладу, нашої виховної організації.

Ми співаємо у нашому гімні: “Ми діти сонця і весни...”, “Ясні, веселі в нас лиця...” і так далі, багато про те, які ми є, або віримо, що ми є, або хочемо, щоб ми були. І тільки одним реченням ми кажемо: “в Пласті росте новий люд...”. Я думаю, що це дуже горде ствердження, що це визов світові і нам самим. “В Пласті росте новий люд!” Це визов і це наше велике й основне зобов’язання.

Для цього, щоб ріс у Пласті новий люд, — Пласт існує. Ми кажемо і ми віримо, що той новий люд росте саме у Пласті, власне у Пласті, а не поза ним. Це значить, на мою думку, що Пласт є те середовище, яке саме виховує молоду людину, нову людину. Через те, я переконаний, що в Пласті все, що є, від його організації, його форм і однострою і відзнак починаючи, до всіх засад і метод виховання, до гуртків і праці й забави в них — усе це, що є в Пласті, виховує, або бодай мусить виховувати. Коли ми маємо перед нами гасло “За зміцнення виховних кадрів”, то ми перш усього думаємо про виховні кадри в цьому вузькому розумінні, про цих наших друзів, що мають безпосередньо працювати з молоддю як виховники... Але в ширшому і правдивому розумінні, я думаю, що ми всі є одна ве-

лика виховна кадра. І це велика правда. Я думаю, що це така вічна правда, що, як багато вічних правд, — її не видно у будні.

Ми любимо говорити: “не я, не ти, а ми”, — бо ми хочемо сказати, що ми є громада, яка думає не категоріями одного, окремого з нас, але спільними категоріями нас усіх. А проте це “МИ” складається з мене, з тебе, з нього. І таким, яким будеш ти, я, він і вона, будемо ми. Це значить, що Пластова громада буде своєю якістю така, яка буде сума якостей кожного з нас.

І ось перед нами питання, яке здається легким, але на яке відповісти дуже тяжко. Чи справді ми якісно такі, на яких може стояти Пласт як виховна організація? Я думаю, що ми повинні питати себе, чи пластова присяга, яка говорить про вірність Богові і батьківщині, справді здійснюється у наших серцях, чи вона чиста, вільна від служби самому собі, чи не самолюбні ми, не служимо самі собі, або кому іншому поза Україною і Пластом. Я хочу, щоб ми питалися себе чи пластовий закон, який каже, що пластун такий і такий і поводить так і так, є справді законом нашого щоденного життя, чи ми живемо по ньому вповні, чи ми справді такі, як каже нам пластовий закон? Бо те, які ми, виховники, є, як ми поведимося, кричить так голосно, що молода людина не чує, що ми їй говоримо.

Колись, на закруті історії напередодні Першої світової війни, Освальд Шпенглер написав критичну книжку про “Запад Західного Світу”. І він у висновках каже, що коли доля поставила нас у цей час, у цій культурі, то нам не залишила вона свободи хотіти чого ми хочемо і змагати куди хочемо: ми маємо вузько окреслені можливості хотіння і зобов’язання; ми маємо тільки єдину волю: або виконувати зобов’язання долі і йти з нею, або не робити нічого. В тому самому часі зродився наш Пласт напередодні Першої світової війни, на закруті теж української історії. І він відтоді сплівся з українською долею, з нею ішов і йде ось вже шістдесят літ.

І знову ось недавно, на жаль, уже померший філософ нашої скитальщини Микола Шлемкевич згадує долю. Він шукає загубленої української людини; каже, що нещастя наше в тому, що золота копула духа була знищена війнами і її не вдалося відбудувати. Він хотів би, щоб ми, українські люди, її відбудували. І каже: Бо нас доля післала у вільний світ і да-

ла нам це зобов’язання. Отже доля... Я думаю, що ми зв’язані зі світовою, а передусім з українською долею тим, що ми обіцяли українській громаді виховати нову українську людину.

Отой згаданий Шпенглер закінчує свою книжку цитатою із старого Сенеки: “Ducunt fata volentem, nolentem trahunt” (Доля веде того, вказує шлях тому, хто готовий і хто цього хоче; а того, хто не готовий і хто не хоче, вона волочить силою за собою).

Я думаю, що ми хочемо, щоб доля нас вела, що ми хочемо йти з тією долею і що ми не хочемо, щоб нас доля, українська доля і світова доля, волочила за собою. Я думаю, що ми хочемо бути готові, а це власне і є пластова готовність.

Роман Рахманний

БУДЬ УКРАЇНЦЕМ, ЯКЩО ТИ ЛЮДИНА!

Промовляти з приводу будь-якого “ліття” не легко. Промовець відчуває, що слухачі хоч-не-хоч у думках запитують себе: “Невже стільки років за нами?... Невже ми ввійшли в такий глибокий вік?”.

Однак на зустрічі з нагоди 25-ліття існування Пласту в Канаді я промовляю радо і з почуттям бадьорости звертаюся до всіх:

— Не тривожте своїх душ меланхолійними думками про те, що ось, може, у вашому колі є пластуні, які народились 24 роки тому, коли ми самі вже були пластунськими виховниками!

Хай ваша думка буде погідна, бо кожна пора року й життя має свій чар, а всяке діло знає свій час. Одна пора на будівництво, а інша пора на руйнування і перебудовування. Є свій час на те, щоб засівати, і є відповідний час на збирання плодів. Сьогоднішня зустріч — одна із кращих нагод для збирання жнива і для застанови, як розсудливіше буде покористуватися врожаєм цієї молодняцької організації.

I.

Ваше жниво справді багате. Без ораторських перебільшень скажу: молодняцька організація Пласт у Канаді має ре-

альні підстави гордитися досягнутими реальними успіхами. Які вони?...

По-перше, випробовану молодняцьку організацію пересаджено з України прямо в заокеанський ґрунт, якого не уявляли собі ні первісні організатори Пласту, ні продовжувачі їхнього діла. За нових умов життя ця організація заново ви-кресала у собі стільки молодецького духа, що своїм ентузіазмом охопила значні кадри української молоді, народженої на чужому ґрунті в чужому навколишньому середовищі.

По-друге, активність Пласту спонукала інші молодняцькі течії скористатися досвідом суто-української організації та на ґрунті рідного досвіду досягти високого рівня власної органі-заційної структури й системи виховання. Завдяки конструктив-ному суперництву дві інші молодняцькі барикади української гідності — Спілка Української Молоді (СУМ) та Об'єднання Української Демократичної Молоді (ОДУМ) — зміцнили укра-їнський виховний фронт у цій країні.

По-третє, Пласт ще в Україні зумів вирватися з-під кон-цепційного впливу засновника англійського скавтіngu, але бит-ву з тією концепцією звів, на ділі, щойно Пласт у Канаді.

25 років тому тут велися суперечки про шляхи розвит-ку українського пластунського руху. В тогочасній Канаді не бракувало асиміляторів, які хотіли — при допомозі бейден-пауелівської ідеї скавтіngu — втягнути українську пластунську молодь в англобританський конгломерат, популярно відомий як “мелтіng пот” — плавильний котел. А втім, до традицій пів-нічно-американського континенту належала тенденція перетво-рювати імігрантів із тривимірних у одновимірних, лінійно-по-дібних споживачів і продуцентів матеріяльних дібр. Тільки лю-ди з власним розумом і власною системою правил етики й особисто-національної моралі могли витримати той тиск нав-колишнього середовища і зберегти свою самобутність.

Своєю діяльністю Пласт допоміг значній частині укра-їнських поселенців і їхніх нащадків у Канаді зберегти цю само-бутність, бо Пласт відстояв насамперед своє окремішне орга-нізаційне й духовне обличчя. Обабіч цієї центральної групи — немов два крила однієї молодняцької армії — подібний тиск витримали дві братні організації: СУМ і ОДУМ.

Звичайно, можна б ще називати різні “більш видні” успіхи Пласту за минулих 25 років. Можна б показувати на

пластунів, що вийшли на передові позиції в наукових і комер-ційних колах країни, зайняли керівні пости в різних галузях життя Канади, Америки та заокеанських держав. Ми всі ви-правдано гордимось ними і визнаємо їхні особисті досягнення.

Однак найсуттєвішим успіхом Пласту в Канаді за чверть століття його існування є таки збереження і розвинення у мо-лоді почуття зв'язку з своїм українським родом, бо той зв'язок надає тривимірного характеру канадському громадянинуві української цивілізації.

Ми бачили і далі бачимо цих характерних людей укра-їнської цивілізації на різних українських заходах святкового, церемоніального чи показового характеру. Ми бачили пласту-нів різного віку теж на демократичних барикадах, на демон-страціях в обороні прав української людини, гнобленої чужин-цями в Україні та поза її межами. Ми врешті бачимо пластунів теж у загальному нашому бою за виховання сучасної україн-ської людини, що повинна б успішно витримати всякий тиск будь-якого навколишнього середовища.

Тому, зустрівши будь-коли в університеті чи в іншій установі пластунів, які знають українську мову та вживають її, які сміливо заявляють свою національність і прагнуть щось конкретного додати до тривимірного українства в світі, я зав-жди думав те, що тут скажу на весь голос:

— Честь і слава тим батькам, які всупереч тискові з боку чужих і своїх асиміляторів зуміли зберегти при українстві те, що найцінніше: живу субстанцію — його молодь!

— Честь і слава тій молодняцькій організації, яка до-помагала батькам принаймні частинно досягти тієї, здавалось би, недосяжної мети!

— Але найбільша честь і слава молодим людям, які спів-діяли зі своїми батьками та організаційними виховниками. Бо вони могли зійти на манівці, могли розплинутися в чужому океані, немов сіль у воді, а тим часом вони залишилися укра-їнським кришталем. Кожне суспільство втрачає багато молоді за таких складних новочасних умов життя, але ці молоді люди зберегли в собі властивості окремішньої української цивіліза-ції. У відповідь на тиск і спокуси оточення вони підсвідомо, без слів, твердили:

— Буду українцем — буду українкою, бо хочу бути справжньою людиною!

II.

Саме на цьому жнив'ї треба плянувати наступне чверть-століття. Не все, бо зерно перемелюють на муку; значну і вартіснішу частину його призначають на засів. Тому й ми сьогодні не витратимо всіх наших слів на похвали, ані — як скупарі — не прикриємо того молодняцького врожаю лавровими вінками. Зробити це — означало б закопати цінні таланти.

Що ж робити насамперед?

Минуле показує шлях у майбутнє знову під тиском теперішнього так, як це було 25 років тому. Тільки наша теперішність дещо більш пригожа, ніж тогочасна... Уявімо собі процес асиміляції як велетенське махове колесо, що своїми швидкими обертами тягне з собою тисячі людей по визначеній орбіті. Силу того махового колеса відчули на собі ми самі. Відомо теж, що тисячі наших попередників на цьому континенті різних національностей попали у крутіж чужого одновимірного суспільства внаслідок притягальної сили того махового колеса — процесу асиміляції.

Спільними силами — світських і церковних, громадських і політичних, чоловічих і жіночих, молодняцьких і комбатантських організацій — українцям Канади пощастило якщо не зовсім зупинити, то принаймні значно сповільнити оберти того асиміляційного колеса. Сьогодні вже навіть серед неукраїнських науковців та державних діячів проявилися проблески розуміння того для українців давно відомого факту: люди — це не пісок і не глина, з яких можна безкарно замішувати однорідний розчин і згодом випалювати цеглу для будівництва імперіальної чи іншої соціальної структури.

Те просвітлення розуму помітне на всьому північно-американському континенті. Політика багатокультуралізму є наслідком того розуміння, що проявилось частинно як наслідок теж українського опору силам негативної асиміляції. Це — наша спільна перемога, а зокрема перемога ідеї Пласту.

Однак не досить зупинити це махове колесо. Треба повернути його назад на кілька обертів. Треба відвоювати нащадків тих українців, які під тиском доквілля, з його негідним трактуванням української національності й культури, втратили свою самотність.

Це завдання вимагає свіжих зусиль і сил. Що його можна виконати, видно от хоча б із нової статистики: тепер у Ка-

наді є 580 тисяч осіб української цивілізації. Те число більше за кількість осіб, що володіють українською мовою. Це означає, що значне число нових осіб заново пов'язали себе думками і почуттями з українством. Ось початковий пункт діяльності на найближче майбутнє. В цій діяльності два головні аспекти.

Насамперед треба зупинити карусель мішаних подружж, що з українського середовища виринає живу субстанцію та зміцнює лави негативно асимільованих. Досі в цьому відношенні зроблено надто мало. Мабуть, у свій час нам бракувало відваги явно протиставитися тенденції, що трактувала мішані подружжя як неминучість, як "ознаку льюальності" чи навіть "культурне убагороднення емігрантів" у державі їхнього поселення.

Оскільки в нашому суспільстві відродилося почуття культурно-національної гідності і сміливості, ми мусимо спречизувати наші принципи і в цій справі. Ясно, що ми не хочемо бути якимось "суспільним островом самим у собі". І ми розуміємо, що завжди і всюди є якийсь відсоток змішування різноетнічного населення. Однак ми будемо боротися за кожную українську молоду людину, яку українська родина може втратити саме через мішане подружжя. Чому?

Бо українській національності загрожує **фізичне винищення** внаслідок терору в Україні і загрожує денаціоналізація внаслідок політики "злиття національностей". Без перебільшення — це боротьба за українську душу і за українське тіло! Якщо не висунути такого принципу, то втратимо всіх. Проголосивши наші принципи, врятуємо принаймні частину — найкращих!

Другим аспектом діяльності молодняцької та всякої іншої української організації на наступне чвертьстоліття є культивування живої української мови у приватному й організаційному житті. Тому скажімо "геть" усім явним і затаєним асиміляторам, навіть якщо це наші люди з науковими ступенями і на найвищих постах. Хто своїми теоріями про недоцільність мовно-культурного опору зменшує кількість українських розмовників, той для нашого суспільства такий небезпечний, як небезпечними були і є білі та червоні царі — здійснювачі політики "злиття мов і націй".

Ми не відкинемо нікого, хто не знає української мови, а навпаки: присвятимо таким особам більше уваги ніж будь-коли досі. Ми промовлятимемо до них будь-якою мовою, щоб тільки встановити з ними зв'язок і приєднати їх до родини людей української цивілізації. Сьогодні для цього є пригожі умови на різних континентах, бо українство має нині пошану в світі.

У сучасній Канаді є розширені вигляди на рятування від загибелі значної і цінної частини людства, що зветься: українська національність. Але й не бракує перешкод, зокрема традиційних, які є в нашій власній психіці. Це насамперед схильність українців розпорошувати свої людські ресурси на псевдоуніверсалістичні концепції — релігійні, ідеологічні, соціальні, великодержавні, наукові. Небезпеку від того нахилу прекрасно розумів письменник Іван Нечуй-Левицький, коли 105 років тому в писав:

“Українець, вчений на чужому ґрунті, чужою мовою, не має жадного міцного ґрунту під своїми ногами і схиляється туди, куди повіє дужий вітер”.

Іван Франко (до речі, перший організатор студентських мандрівок по рідній землі!) писав 70 років тому ось що:

“Наша нація, як була, так і є розмежована кордонами, і в своїм нутрі так розділена суперечностями, що величезний процент її синів, що вигодовані її хлібом, цурається її, заперечують її існування і залюбки пруться туди, де їх ніхто не просить і не потребує, де з них сміються, де ними погорджують, хоча і користаються їх геростратовими послугами”.

Слова Франка не втратили актуальності у 1973 році. Ці слова нагадують зокрема керівникам молодіжних організацій якомога швидше сформулювати реальну, гідну концепцію українства для молоді, яка виходить з її виховних лав і не може вдовольнитися тільки іграми і шуканням “великої пригоди”. Потрібен вищий ступінь виховання й діяльності старшої молоді, щоб вона далі трималася свого організаційного пня і щоб була озброєна логічними аргументами на кожний випадок зудару з асиміляторами і псевдоуніверсалістами будь-якого кольору. Потрібно оформити відповідь на запитання: — Що означає бути українцем у Канаді та в сучасному світі?...

Я певен, що ми таку відповідь і гідну **концепцію українства атомного віку** сформулюємо зокрема на барикаді, що

зветься Пласт. Ця барикада української гідності нагадує бойовий козацький табір, складений не з возів, **але з цілих родин, пов'язаних ланцюгами обов'язку і шляхетних почуттів, повен гідних осіб, озброєних гарматами наукових аргументів і рушницями масової інформації про свою справу.**

Об цей табір колись погорджуваних емігрантів, скитальців, поселенців та їхніх нащадків розбилися численні атаки ворогів і недругів. Тепер цей табір мусить перейти в наступ і відвоювати втрати — живих людей української цивілізації.

Запорукою успіху Пласту в його роботі є ідея любови всеукраїнської, що її зокрема плекано в кадрах пластунів навіть у часи, коли здавалось, що ненависть брала верх у навколишньому середовищі.

Це та любов, що її своєю творчістю, життям і власною смертю в лавах УПА проповідував д-р **Юрій Липа**.

Це та любов, що веліла кол. пластунові і згодом генералові УПА **Тарасові Чупринці** боротися і загинути зі своїми воюками на барикаді української гідності в Україні.

Це та сама любов, що засудженому на смерть **Левові Лук'яненко** підшепнула достойне слово в концтаборі Росії: “Коли б я був єдиним українцем на світі, я й тоді боровся б за Україну!”

Він мав на мислі Україну, як своєрідний стиль життя і світогляд людей української цивілізації, що вміють постояти за свої особисті права, за права своєї нації та інших гнблених народів.

Тому шукати чужих зразків для виховання молоді нам не доведеться. Благородні постаті з українського минулого і сучасного життя закликають і нашу молодь, і кожного з нас: “Будь українцем - українкою, якщо ти людина!”

Текст слова, що його виголосив Роман Рахманний на Крайовому Пластовому З'їзді 22 грудня 1973 у Торонто, з нагоди 25-ліття утворення Пласту в Канаді.

Антін Івахнюк

ІМ'Я НАШЕ — НАШЕ ОБЛИЧЧЯ

До цих нашого національного обличчя належить і наше ім'я — ім'я власне та ім'я роду (прізвище). Хто шанує своє ім'я, хто гордий на свій рід, той, річ ясна, його не міняє за ніяких умов, не зважаючи на те, чи воно комусь подобається чи ні, чи комусь його важко прочитати або вимовити. Ім'я — це визначення даної людини, це її характеристика і особиста, і національна.

Звернімо увагу, наприклад, на наших співгромадян-англійців. При знайомстві вони питають, як хтось пише й вимовляє своє ім'я та прізвище. Якщо ми читаємо їхню пресу, то бачимо, що вони **намагаються** передати правильно неанглійські імена; вони їх не перекручують, хіба що хтось сам собі це зробить, як часто буває у нас. Ми бачимо, що вони, для прикладу, росіянам не англійцять імен, а пишуть за російською вимовою — Пйотр, Семейон, Фйодор тощо. Про французькі, еспанські та інші нічого й говорити! Чому? У них бо сильно розвинене почуття пошани до свого імені та гордості на нього. Тим то в них самозрозуміле таке наставлення й до чужих імен.

Як же у нас? Який приклад дає нам наша англomовна енциклопедія? Загляньмо до неї: Майкел (Грушевський), Кетерін (Антонович), Безіл (Тарновський), Лео (Чикаленко), Ніколас (Макаренко), Пітер (Курінний) і т. д. і т. д.

Як же ж подані в Енциклопедії українознавства чужі імена? От кілька: Джордж (Байрон), Джон (Бегге), Йоган (Еверс), Ян (Добжанський), Якуб (Гофман), Джакомо (Гваренгі) і т. д. і т. д. Те саме зустрічаємо, як заглянемо до англomовних додатків до наших часописів. Якщо людина сама собі не покрутила імені, то редактор їй сам обов'язково "перекладає" на англійський лад. Чому?

Чому така повага до чужого імені, а така зневага до свого? Чому така в нас чудернацька логіка? Адже, коли ми пристосовуємо свої імена до чужої мови, то було б цілком

природним робити й навпаки — українізувати в нашій мові чужі імена. Отже треба б писати: Іван Діфенбейкер, а не Джон, Володимир Скатт, а не Волтер, Юрій Вашингтон, а не Джордж, Василь Шекспір, а не Вілльям, Яків Гваренгі, а не Джакомо і т. д. Та ми навіть у думку собі не покладаємо, щоб так можна було "перелицьовувати" чужі імена. Чому ж ми не прикладаємо тієї самої мірки до себе самих? Хочемо, щоб нас люди шанували? Треба б нам учитись від англійців шанувати насамперед себе самих.

От приклад, як думають англійці. Дві професійні сили, англійка й українка, разом працювали. Українка себе звала "Гелен". Раз англійка запитала Гелен, як її ім'я її мовою. Галина, відповіла Гелен. Яке чудове ім'я, захоплено скрикнула англійка; навіщо ви проміняли його на таке буденне "Гелен"? Наші імена подобаються чужинцям, але ми, мабуть, несвідомі їхньої краси.

Тут хочемо зробити застереження, щоб нас погано не розуміли. Ми не маємо на думці чужих імен, що бувають у наших людей. Людина вподобає собі якесь чуже ім'я і його постійно вживає. У нас є Вікторії, Клари, Темістокли чи їм подібні, як і в італійців Ванди, Наді, у норвежців Віри тощо. Ми говоримо про імена, що їх маємо в українській формі для українців, а інакше для чужинців, тобто — люди з подвійними обличчями.

Про наші прізвища з подвійним звучанням — одне для своїх, а друге для чужинця, — ніяково й говорити. Багато хто з нас робить зі свого прізвища покруч і виставляє перед людьми свій рід на глум, а все тому, щоб воно якось було "по-англійському", щоб як мога менше відрізнятись... Погляньте в англomовні додатки до наших газет, а ще краще — в телефонну книжку. Там їх досить!

Яке ж наше національне обличчя? Добре подумаймо і — робімо як люди.

Хожа б над тобою було сто вчителів — вони будуть безсилі, якщо ти не зможеш сам змусити себе до праці і сам вимагати її від себе.

(Василь Сухомлинський)

Ми і наш народ

Володимир Соханівський

Р О Д И Н А

У наших роздумах про наше, і всієї нашої спільноти творче майбутнє ми давно дійшли до переконання, що його забезпечить найстарша й найважливіша установа й клітина всіх спільнот — родина.

Історичне поняття родини старше і, в opinіi людей, вона важливіша установа як держава. А це тому, що родина існувала ще заки заіснували держави. І тому саме тоталітарні системи держав, які намагаються змінити цей порядок wartości, стараються найперше знищити родину в її класичному понятті.

Тоталітарні держави, а точніше її проводи — хто б і де б вони не були, звичайно починають усувати і знищувати основні духові сили, які служать і сприяють плеканню стабільності родини, а саме: релігію, родинну мораль і лояльність і саму родину з батьком на чолі, бо це немов держава в мініятурі, замінюючи їх культом всемогучої держави з демагогом-диктатором на чолі. Додаймо до цього ще й те, що поруч з цією інтерпретацією суті родини йде в парі відповідна тоталітарна ідеологія щодо її призначення, особлива економічна система, в якій діє родина; держава тоді стає “богом”, володарем душ і головою для всіх.

У США, де донедавна існував і, можливо, ще далі існує т. зв. “мелтінг пат”, виявилось, що релігія і обряд були єдиними важливими факторами, які допомогли затримати окремішність даної національної групи та її відпорність на якісь особливіші зміни і тим самим на примхи сучасності.

З практичного життя ми знаємо, з яким насиллям і дикою тваринною жорстокістю сьогоднішній режим в Україні розриває і нищить живе тіла наших родин та їхніх дітей.

Сьогодні можна також зауважити, що ця традиційна стабільність родини збереглася тільки хіба ще в деяких орієнтальних та інколи примітивних країнах. Це помітніше напр. в Японії, де є щастям бути дитиною і старцем, у протилежності до модерної т. зв. нуклеарної родини на Заході, в країнах якої заіснувала моральна і психологічна криза, вияви якої унагледнені в ізоляції чи відчуженні молоді від батьків і родин, але з якої вона згодом досить чисельно та успішно виліковується.

Тому з приємністю і вдячністю треба висловитися про тих наших суспільних діячів, установи й пресу, які почали поважні студії над цією трудною і важливою проблемою родини, бо скріпивши її моральні й національні основи, а з тим її стабільність, ми підсилюємо духовість всієї нашої спільноти, її вартість у спільноті всього людства.

Розважаючи над проблемами української родини взагалі, а в діаспорі зокрема, ми повинні бути свідомі, що українці, як також інші етнічні групи, творять культурну підгрупу в домінантній культурі нашого поселення; треба нам постійно мати на увазі те, що цю домінантну культуру сприймають повністю, чи тільки частинно, всі інші національні групи. Одночасно ж вони зберігають, плекають і творять окремі культури чи підкультури, питомі для даної національної спільноти. Культурний вплив національної підгрупи також певною мірою віддзеркалюється і на домінантній культурі населення.

Публіковані статистичні дані про розводи в західному світі, зокрема в США, наводять страх, пригноблюють. За останній рік, наприклад, в США на сто подруж припадає 31 розводів (дивись “Plain Truth” за листопад 1973). Щасливе родинне життя — це найважливіша основа стабільності і росту спільноти у будьякій країні. Таж родина передає культуру, всі духові wartości своїм дітям.

У цьому самому, вгорі згаданому журналі “Plain Truth”, була цікава нотатка про досліди чотирьох меншинних груп в Америці, які зазнали дискримінації і пересудів. Але, не зважаючи на це, три з цих меншинних груп здобули певний суспільний статус, хоча мали багато перешкод. Цими групами є уродженці Америки, але національно свідомі японці, китайці та жиди. Вони здобули свій статус і признання завдяки доброму станові їхніх родин, конкретними осягами — освітою, працею,

а не демонстраціями, погрозами, насиллям чи заходами щодо законности своїх вимог. Фундаментом, на якому будували вони свої осяги, була **сильна родинна система** і те, що згадані групи звичайно **одружуються з членами своєї національності, що плекають близькі родинні взаємини**. У таких родинях високо цінять посвяту батьків для виховання дітей. Кожний з нас знає те, з якою гордістю та радістю жидівські батьки сприймають успіхи своїх дітей.

Цікаво, наприклад, знати, за цenzуcom США за 1960 рік, що більше як 50% японської і китайської молоді у віці між 18 і 24 роком життя в США мали вищу освіту, а жи́ди більше як 70% , а тільки 20% молоді білих американців мають вищу освіту. Зате стан негрів зовсім поганий. Одна з чотирьох родин не має батька, більше як половина дітей понижче 18 років жила в розбитих родинях і тільки приблизно 5% молоді навчалася в коледжах та університетах (5,2% хлопців і 4,1% дівчат) у жовтні 1963 р. Дещо краще виглядає статистика в 1971 році. 18% чорних у віці між 18 і 24 роками були в коледжах, а 22% взагалі всіх білих.

Який стан у нашій спільноті, ледве чи можна хоча б приблизно знати. А таку студію варто б зробити, щоб ми наочно побачили себе на тлі цієї статистики. На мою думку, таку статистику в часи комп'юторів та наявності постійнодіючого Секретаріату СКВУ можна б було зробити. Домініяльне Бюро Статистики подає, що в Канаді в 1961 році тільки 62% українців одружувалися у своїй групі. А щодо високої освіти українців — то ми на 10-ому місці, тобто в українській спільноті у віці повище 25 років життя на 100 людей тільки 2-ох мають вищу освіту. Само собою зрозуміло — жи́ди є на першому місці, бо мають 8.9%. Понижче нас знаходяться тільки італійці, індійани, ескімоси та інші менші європейські групи.

Хтось міг би запитати: чому це лікар займається проблемою родини, а зокрема мішаних подружж? Подружжя, а тим самим родина, — це швидше проблема соціологів, духовників. А поруч з цим співвідношення двох статей належить до зацікавлень поетів, письменників, філософів, мистців, правників. Проте лікарі повинні цікавитись родиною, бо вона є основою народного здоров'я. Наші професори вчили нас, лікарів, завжди мати на увазі людину як цілість, себто не тільки її тіло чи недомагання тіла, але душу людини, розум, почуття, емоції,

що всеціло здорова і щаслива людина має здорове тіло, душу, почуття. Лікар мусить знати людські тілесні і духові почуттєві потреби, життєву мету, труднощі. Тому розлади, клопоти чи негармонійність життя родини мають неабиякий вплив на загальне духове та емоційне здоров'я людини і її нащадків. Тому інколи у своїй праці лікареві приходится шукати захованих коренів лиха чи дійсних або уявних хворіб у ненормальному співжитті родини.

Із звіту Американської Спільної Комісії Ментальних Нездуг і Здоров'я виглядає, що між тими, які шукають помочі для своїх емоційних і психологічних проблем, 42% мали родинні труднощі. Цими труднощами були: 1) проблеми особовості одного чи другого партнера ще перед одруженням чи зараз після одруження, 2) ненормальності статевого життя з різних причин, як от напр. почуття неприємності статевого акту у жінок (frigidity) чи імпотенції у мужчин; 3) страх перед можливістю запліднення; 4) страх перед можливістю неплідності; 5) страх перед нормальними об'явами старіння і 6) страх перед нездібністю вміти правильно виховувати діти.

Коли ці повищі причини напруги і негармонійності в родині не будуть вчасно розв'язані та усунені, то, звичайно, вони приведуть до сепарації чи розводів. Але, крім повищого, існує ще багато інших причин розходження одружених, наприклад, причини **культурного, суспільного** чи економічного характеру, які якраз тепер стають очевидними, зокрема, коли мова йде про мішані подружжя.

Дослідники зауважують, що до часу індустріялізації основною метою подружжя була господарська та економічна безпека родини, де кожний член родинної спільноти мав виконувати важливу економічну функцію для нормального життя родини. Жінка пекла хліб, ткала, варила, прала тощо, а чоловік заробляв гроші на родинні потреби. Сьогодні ця ситуація змінилася, бо хліб готовий, ткати не треба, все продукує фабрика масово, а до того батько і мати мають можливість працювати на тому самому рівні. Виглядало також, що одруження "з любови", яким гордяться деякі молоді люди, сьогодні розв'яже всі труднощі родин, але існують докази, що так воно не є. Це стається тим більше у таких випадках, коли любов є романтичною, імпульсивною з нереальними ідеалами. Тоді вистає навіть найменшого вітерця (навіть не бурі!) життєвих труднощів, щоб такі "романтичні" подружжя звалити.

Мішані подружжя

Саме поняття мішаного подружжя широке, бо справді в наші особливі часи технології, і “сосаєтизм” різних звироднілих понять про мету життя, інтепретацій доцільности життя, одруження, де навіть два чоловіки можуть “женитися”, то кожне подружжя є до певної міри мішане, бо це ж одружуються дві різні особовості — чоловіча і жіноча — з різними характерами, конституціями тіла, уподобаннями тощо.

У вужчому понятті мішане подружжя треба уважати чи розуміти як одруження між членами двох різних людських спільнот, які нормально із собою не одружуються, як наприклад **расове** — англієць з японкою, чи індієць з негритянкою; **етнічне** — українець з полькою; **чи культуромовне-лінгвістичне** — німецькомовний швайцарець з французькомовною швайцаркою, **соціально-класове** — робітник з дочкою багатого індустріяліста, або син вченого професора з малоосвіченою дочкою фермера. **Релігійно мішані** подружжя — християнин з будиствою чи жид з католичкою; **конфесійні** — мішані подружжя українець-католик з україною православною чи протестанткою. З нашої історії знаємо, що у минулому були дуже важливою справою мішані подружжя наших княжих дочок з королевичами й принцями інших держав. Ми досьогодні гордимся ними, бо вони були доказами могутности наших володарів, популярности їх дворів. Кажуть, що сьогоднішня королівська родина Великобританії відкрила своє споріднення із старим нашим княжим родом Києва, з Мономахом. Тут треба натякнути, що провідні королівські нащадки інколи входили в такі мішані подружні зв'язки з почуття обов'язку, посвячувалися в ім'я добра свого народу, не зважаючи на те, чи це приносило їм щастя чи навпаки. Це діється і сьогодні.

Тож запитавмо себе: чому ж ми повинні бути проти мішаних подруж? Напевно кожний з нас знає якусь добру родину з мішаного подружжя. Я особисто знаю прекрасні і зразкові українські родини, у яких батько українець, а мати чужинка; мати вивчила українську мову, в родині плекають український обряд, традиції, діти ходять до українських шкіл. А також мені відомі родини, де українка вийшла заміж за чужинця і привела до нашої спільноти чоловіка, а їхні діти провідні громадяни у нашій спільноті. Чи міг би я кинути камінцем у їхній бік? Безперечно, що ні. Я навіть ставлюся до них з

особливішою пошаною та увагою, поважаю їх, бо вони гості у нашій спільноті, а до того мабуть особливіша обставина чи причина того, що вони пристали до нас. Але кожний з нас знає когось, що вповні відійшов і пропав для нашої спільноти, а навіть для себе самого, втратив своє “я”. І тут нам жаль, ми журимося, бо стан нашої спільноти меншає, тратить на вартості, а ми хотіли б росту українства в діаспорі, а не навпаки. І тут нам треба дуже критично відноситися до мішаних подруж і їм протидіяти.

Мішані подружжя трапляються сьогодні в дітей наших передових, визначних освічених і патріотичних батьків, а також і родин широкого загалу. Виглядає, що ця проблема дуже скомплікована, бо ані стаж, ані освіта чи патріотичне наставлення батьків не впливають на дітей, що одружуються з чужинцями. Існують якісь інші причини того, що діється навіть проти волі батьків. І про це власне треба говорити, досліджувати і вміло протидіяти цьому. Це не є об'явом якогось шовінізму, але звичайною турботою про самозбереження власної спільноти. Бо коли мішаних подруж стараються уникати японці, китайці, жити та намагаються втримувати одружування в середині своїх національностей, щоб забезпечити розвиток свого народу у всіх діялках культури і за це мають загальне признание від інших народів, то мені не зрозуміло, чому ми про це так мало говоримо, не студіюємо проблеми та не інформуємо нашу спільноту про існуючу загрозу.

Існує загально відоме твердження про подружжя, що чим більше спільного між чоловіком і жінкою, тим кращі можливості на їхню успішність у спільному житті. Іншими словами, коли чоловік і жінка мають спільну мету, спільну точку орієнтації, спільну ідею і сильні пристрасті усувати спільно перешкоди різниці, то вони будуть успішні в житті навіть і в мішаному подружжі. І навпаки, коли цього нема, то можливість дисгармонії і розбиття такої родини у мішаних подружжях більшає, бо, крім нормальних родинних труднощів, існують ще різниці їхнього національного чи іншого характеру — різниці способу життя, життєвих ідеалів, уподобань тощо. Наприклад, українець час-до-часу бажає з'їсти вареників чи голубців, а англійцям вистане “готдог” чи “піца” італійцям, українець природньо інколи захоче поглянути на українську картину, послухати українську пісню, а чужинка “бугі-бугі” чи

якийсь інший джаз, українець захоче бодай деколи піти до своєї церкви, а вона звикла в неділю трохи довше поспати, бо до пізна дивилася на "лейт шов", він захоче відвідати свою матір чи гріб батька, а вона не привикла до цього, бо залишила своїх батьків, як вийшла заміж, і не хоче їх знати. Оце тільки деякі поверховні приклади, а їх багато інших куди глибших і важливіших, які стаються поважною причиною клопотів мішаних подруж.

Тому щодо мішаних подруж ми повинні пояснювати то молодим, які справи пов'язані з цим їм прийдеться вирішувати, щоб вони усвідомили усі небезпеки та комплікації, спричинені їхніми пристрастями та їхнім способом мислення, треба говорити ясно, реально, без зайвих перебільшень про можливі різниці, а також про причини конфліктів, які можуть заіснувати в родині мішаних подруж. Дослідники цієї ділянки стверджують, що є кращі можливості співжиття і співпраці мішаного подружжя, коли партнери мають сильні, хоч різні, релігійні переконання, ніж ті, які байдужі до релігії; кажуть, що релігія чи обряд не відіграє важливої ролі, то якраз у цих людей є більше можливостей на поважні конфлікти, й такого подружжя треба уникати, не допускати до нього. Мішані подружжя, звичайно, бувають там, де один чи другий партнер мають слабу або взагалі затрачену з якихось причин свою ідентичність чи зв'язок з родиною й спільнотою, коли хтось фізично ізольований від своєї спільноти чи родини. Інколи через працю чи студії люди стало в контакт з іншими і тоді рішає не національність, але вигляд, інтелект і спільні зацікавлення. Трапляється се також і тоді, коли дана національна чи інша спільнота мала і нема в ній достатньо партнерів до подружжя. Бувають також випадки, коли діти з певних причин залишають родинну групу, "бо її не люблять". Мішані подружжя є дуже успішним асиміляційним чинником, якому звичайно сприяє держава, преса та інші засоби асиміляційного процесу.

Я бачив нотатку в літературі, що в Нью-Гейвен, США, в 1870 році 86,6% німців женилися з німками, в 1900 це дійшло до 55,26%, у 1940 р. вже тільки до 27,19%. Стається правдоподібно таке й з іншими національними групами, що живуть у чужонаціональному морі. І над цим власне ми мусимо глибоко застановитися.

Остаточного треба ствердити, що родина є найсуттєвішою вартістю і проблемою нашої спільноти, як в Україні, так і тут, в діаспорі, бо вона правдоподібно єдина спроможна успішно передавати суть українства, вартості української культури, традиції, фізичне та духовне здоров'я. Українська родина повинна рости, розвиватися, кращати, побільшуватися. Ті українські родини, які не мають своїх власних дітей, а мають можливість і бажання, повинні приймати і засвоювати сиріт. І такі родини існують, я їх знаю. Родиною повинні поважно зацікавитися всі наші релігійні, церковні, культурні, мистецькі, освітні, суспільні, економічні і наукові установи, щоб піднести рівень українських родин до можливих вершин, бо в дійсності родина являється заборолом, основною і творчою цеглиною, з якої будується здоровий і творчий народ-нація. Тому я перефразував би думку нашого великого мислителя: "У своїй хаті-родині — своя правда, сила і воля!".

Кость Фіцик

ЮРОДИВІ ДУМКИ З НАГОДИ СВЯТКУВАНЬ РІЧНИЦЬ ДЕРЖАВНОСТИ І СОБОРНОСТИ

Від половини січня до половини лютого кожного року українська і чужа преса приносить вістки про більш чи менш величні святкування річниці проголошення Української Держави в 1918 році і Соборности в 1919 р. У містах з більшим скупченням зорганізованих українців посадники міст прокладають 22 січня українським днем. Перед міськими будинками повівають українські прапори, ба навіть в конгресі США відзначають січневі річниці. Робимо це все для того, щоб наші ближчі і даліші сусіди, приятелі і вороги бачили нас як державний нарід-націю. На жаль, поведінка нашої "політичної" еміграції, зокрема поведінка провідників українських політичних центрів, фронтів, організацій і партій заперечує поняття державного народу. Відомо — найважливішою ознакою державних народів, навіть як вони опиняться на еміграції, є один провід, який єдиний репрезентує даний нарід. Один центр, який координує і унапрямує потягнення і працю різних ділянок складного життя сучасних народів. Щойно тоді інші народи уважають його собі рівним, мають з ним контакт,

користають з його інформацій, приймають жалоби, протести тощо. Якже воно діється в нас на фронті нашої політичної діаспори? Чи маємо ми одну репрезентацію, одну політичну платформу, один інформаційний центр, один оборонно-протестаційний центр, одну наукову установу і т. д. На жаль, ні. У нас кожний “визволяє” на свій лад і спосіб, кожний інформує по своїм здібностям, кожний протестує й обороняє арештованих братів в Україні на свій лад, згідно із своїми поглядами, спроможностями, із свого середовища. А який успіх тих акцій, то бачимо. Таж такий стан не приносить нам пошани серед інших народів і співгромадян. Такий стан відстрашує багато українців, роджених у країнах поселення, і іммігрантів від участі в організованому житті. Такий стан не притягає, а радше відстрашує молодь від участі в українському суспільно-політичному житті. Прийшов час усвідомити собі, що всім треба тягнути в один гуж, ударяти ворога одним з’єднаним сильним ударом, а не поодинокими більшими чи меншими групами. Вже настав час створити один скоординований центр дії супроти наших ворогів. Тоді буде вся енергія спрямована на боротьбу з ворогами, а наші журналісти і політичні провідники не будуть витрачати енергію, час і папір на те, щоби якнайбільше докучити своєму політичному супротивникові. Тоді вся енергія, всі здібності і час будуть спрямовані на боротьбу з національними ворогами. Для читачів, які могли б мішати поняття політичного супротивника і політичного ворога даю пояснення, яке я чув 42 роки тому з уст визначного націоналістичного діяча бл. п. інж. О. Бойдуника: “Політичний супротивник — це українець, що визнає Українську Самостійну Соборну Державу своєю ідеєю так, як і ми, націоналісти. Вони різняться від нас лише тактикою-шляхом, яким прямують до здійснення мети. Вони мають теж інший погляд на державний і суспільний лад. Ними можуть бути і є українські демократи, соціалісти, монархісти-гетьманці, ба навіть українські комуністи. З ними можна полемізувати і дискутувати, у крайньому випадку навіть позбавити волі, але ніколи їх не можна нищити, бо вони будуть добрими громадянами української держави. Натомість ворогами є всі чужинці, які окупувають чи хочуть окупувати українську територію і заперечують ідею української самостійної держави. З ними боротьба безпощадна на життя і смерть”.

Про це говорить і націоналістичний гімн “не сміє брат на брата йти у бій”. Та ж навіть фанатик Гітлер не всіх своїх супротивників нищив. У вересні 1939 р. я застав у концтраційному таборі “Бухенвальд” німецького соціал-демократа д-ра К. Шумахера. Він був старшим бараку на 300 людей. Він так там пережив війну і по війні ще довгі роки очолював німецьку соціал-демократичну партію. У тому самому часі чужинці гинули як мухи. У нас, на жаль, в 1940-кових роках брат брата вбивав, дусив, стріляв, на втіху нашим ворогам. Один спільний координаційний центр і одна спільна політична платформа-програма, напевно, зупинила б такі жалюгідні події.

Я вірю, що ніхто з національно і політично свідомих українців у діаспорі не заперечить потреби єдиного українського політичного центру-репрезентації, чи комітету, де були б заступлені всі українські політичні центри, організації, партії, а навіть відлами партій. Назва не важлива, хоча найвказанішим для всіх було б визнати Державний Центр і УНР-аду, навіть коли б там треба було провести деякі реформи і персональні зміни.

Про потребу консолідації чи централізації вже багато різних авторів писали, і над тим я більше розводитися не буду. Чомусь однаке ніхто не писав досі про причини такого роздріблення, розсварення і хаосу в нашому політичному секторі. Я хочу заторкнутися це драстичне питання, бож без причини не діється нічого. Тих причин може бути багато, але, на мою думку, найважливіших є три. Перша — це зовнішня причина, себто намагання наших ворогів, зокрема найнебезпечнішого ворога червоної і білої Москви, допровадити український політичний сектор до якнайбільшої атомізації, до роз’єднання і взаємної внутрішньої боротьби, бо вони знають, що тоді менше енергії буде спрямовано на противорожу дію. Вороги мають багато засобів до того, а маркантним прикладом може бути суперпровокація і чужий шпигун, який завдяки своєму спритові і вказівкам своїх працедавців (німецької, а може й большевицької розвідки) здобув повне довір’я сл. п. полк. Є. Коновальця і його наслідника сл. п. полк. А. Мельника. Це уможливило йому із середини розкласти й розколоти ОУН та допровадити до жалюгідних братовбивств у 1940-их роках.

Друга причина лежить у природі і характері теперішніх провідників наших політичних центрів, фронтів, організацій і партій. Сумний, але правдивий факт, що на верхах наших політичних центрів і груп знайшлися безхарактерні люди, які, співаючи український національний гімн, кладуть “душу і тіло за нашу свободу”, які у своїх заявах ставлять добро нації понад все, а у практичній дії із-за своїх особистих амбіцій і своїх партійно-організаційних наставлень, не здібні ані на цаль уступити із своєї політичної плятформи, щоби дійти до компромісу й згоди. Таж уступки, компроміс є передумовою всякої згоди і консолідації. Таке наставлення виявилось дуже виразно в часі Другого СКВУ минулого року в Торонто в часі вибору Секретаріату і в часі маніфестації, коли повинен був виступити гідно один речник цілого політичного сектора, а їх виступило так неfortunно аж двох. Мали виступити ще інших двох, лише часу для них не стало. Чомусь уроїлося лідерам наших політичних центрів, фронтів, організацій і партій, що кожний з них зможе визволяти Україну за своєю рецептою та ще й зможе накинати українському народові свою систему політичного і суспільно-господарського ладу. Таж це хіба фантазія, мрія пустих і хворих мозків! Якби кожний на свій лад почав визволяти Україну і заводити у державі свої порядки, то міг би витворитися хаос і братовбивча війна, якої ще не було, це перешкодило би визволенню і закріпленню української держави. Я проте твердо переконаний, що українці в Україні, які єдино можуть і будуть визволяти Україну, не допустять туди політичних еміграційних визвольників, щоби там викликати хаос. Тож найвищий час в 55 і 56 річницю січневих державних актів поступати згідно з гаслом “нація понад все” і згідно зі словами національного гімну. Тоді можна прийти до щирої, ділової консолідації всіх політичних сил на добро українського народу і на злість ворогам. Тоді й осередки українських скупчень прийдуть до щирої співпраці в УККА, КУК чи інших центрах. Тоді всі надбудови і СКВУ зможуть краще виконувати свої завдання.

Третьою причиною такого стану в нашому політичному секторі є мале політичне вироблення і безкритичне наставлення загалу українців у діяспорі до своїх політичних провідників. Через те добро вужчого політичного середовища ставиться понад все. Через те суспільно-громадські надбудо-

ви є на дальшому пляні. Якби загал, маса була на вищому рівні, то й провідники мусіли б бути інші, ліпші.

Чи можлива дійсна, ділова, повна консолідація політичного сектора і як її здійснити? Я твердо вірю, що це є можливе до здійснення, бо чого люди не можуть доказати і зробити, коли є добра воля у партнерів, а вже найвищий час, щоби провідники наших політичних середовищ таку добру волю виказали. Ініціативу до цього повинен дати секретаріат СКВУ, як найавторитетніший і загально визнаний чинник української діяспори. Це дуже виразно виявилось в часі обидвох конгресів СКВУ.

Отже Секретаріат СКВУ повинен скликати конгрес політичної думки, про це вже писали деякі українські пресові органи. На такий конгрес треба запросити по двох представників всіх політичних середовищ, навіть відламки партій. Однаково тих, що є членами УНРади, і тих, що з різних причин туди не належать, плюс ієрархів українських церков, плюс українських вчених, професорів різних професій. Такий конгрес повинен опрацювати одну спільну політичну плятформу і програму дії та розділити ділянки праці. Коли якась група відмовиться від участі в такому конгресі, то вона лишиться поза українською організованою спільнотою, і це повинно бути опубліковане. Коли б, одначе, до такого конгресу взагалі не дійшло, тоді залишиться лише один вихід, а саме — СКВУ буде змушений перебрати на себе і політику українців у діяспорі і закликати українську зорганізовану громадськість через українські церкви і складові організації до бойкоту всіх політичних середовищ. Коли свідомі українці в діяспорі перестануть матеріально і морально спомагати наших розсварених політикантів, то вони по кількох літах, напевно, перестануть сваритися.

Як виглядає соборність українців у діяспорі, бож відзначаємо свято злуки в січні? З прикрістю треба ствердити, що на ділі нам ще дуже далеко до дійсної соборности. Візьму під увагу два маркантні приклади. Перший: наша наука. Чи українцям в діяспорі і для зовнішнього світа потрібні дві зовсім незалежні наукові установи — НТШ і УВАН, ба, й додати Історика, зокрема Гарвардський Інститут, куди віддано мільйони доларів в руки чужинців, хоч в тому самому часі українські наукові установи і українські вчені знаходяться в матеріальних злиднях? Всі ті установи повинні ви-

знати принцип першости і вести наукові праці й інформації в одному напрямку, а не воювати одна проти одної. Таж учені, доктори, професори повинні давати добрий приклад для менше освічених або й зовсім невчених братів. Другий доказ несоборности — це українська мова в українських церквах: православній і католицькій. Я особисто бачив, як високі владики (митр. Максим і митр. Мстислав) цілувалися як брати. Це дуже відрadne явище. Одначе мене дивує, чому при впровадженні української літературної мови до церков не узгоджено перекладу? Я думаю, що в тому випадку найвищі гієрархи всіх українських церков, евентуально при допомозі вчених мовознавців, повинні узгодити текст молитов і всіх Богослужб, щоби не було ніяких різниць. Це був би добрий доказ, що ми соборники на ділі, а не лише на словах. Мені прикро було висловлювати для декого не дуже приємні думки, але це мої вільні особисті думки, ніким не диктовані, ані ніким не обмежувані. Так мені наказала моя совість селянського сина української землі.

Апостоли потрібні сучасній Україні, а не ситі пристосуванці — «реалісти» з їх аргументами! Ні один духовний переворот не відбувся без апостолів. Сучасне українське відродження також неможливе без них.

Для нас уже стало традиційним нарікати на свою слабкість. Насправді ж Україна показала унікальний приклад сили. Інші народи в наших умовах давно зникли, стали провансом. А ми витримали! Яка ще заборонена мова дала таку багату літературу? Твердість українського характеру мусить бути справді не абиякою, коли й росіяни й поляки сказали незалежно одні від одних те саме: «Упряма как жохол» і «Upraty rusin». Це є основою дивовижної української твердості знаходити силу і надію у собі, бути незалежним від зовнішніх джерел сили і надії. Заповідь Григорія Сковороди — «Шукай усе в собі!» — знову й знову оживає в українцеві.

(Валентин Мороз: «Серед снігів»)

„Плекайте мову...“

У МОВНИХ ХАЩАХ

Під таким заголовком у “ПШ” ч. 2/73 були порушені деякі мовні питання. До чого хочемо висловитись.

Насамперед маємо прохання до Редакції журналу не пускати статей на мовні теми без підпису автора. Псевдоніми, криптоніми чи невідомі ініціали не повинні стояти під фаховими статтями. Читач мусить знати, з ким він має діло. Інакше це не поважно.

З автором К. Ворущилом (хто він?) у більшості його тверджень треба погодитись. Маємо кілька завважень до деяких його тверджень. 1. Автор говорить про “хибне вживання слова поготів”, мовляв, “правильно можна цього слова вжити на кінці підрядного члена речення” і дає приклад: “Мої батьки слабо говорять по-українськи, а я й поготів”.

Чи так? Візьмімо, наприклад, працю нашого визначного славіста Л. А. Булаховського¹ й зачитуємо дещо: “...кількістю і, поготів, розміром...”, “...ні применшувати, ні, поготів, зовсім ігнорувати...”, “...невеликих груп і, поготів, одиниць...”, “...деякі риси і, поготів, окремі слова...”. Звичайно, він теж уживає й так, як говорить К. Ворущило. Ще один приклад: “Мар’яна про те й поготів не знає”².

2. Трохи дивне таке авторове звернення: “добродійко мовна редакторко, залишіть оце у-” (у слові уплив, замість вплив — ai), “я Голоскевича також знаю, але маю свій погляд”. Що цим сказано читачеві? Він, читач, мусить зазирнути до Голоскевича й переконатися, що треба писати не “уплив”, але таки “вплив”. Авторове слово “уплив” збиває читача й спиняє його в читанні, бо “уплив” у такому контексті призводить до незрозуміння, спрямовуючи думку на розуміння — упливу ча-

---

¹ Л. А. Булаховський, *Питання походження української мови*, В-цтво Академії Наук, Київ 1956, цитати на сторінках 46, 121, 186, 217.

² Докія Гуменна, *Скарга майбутньому*, Нью-Йорк 1964, стор. 52.

су, впливу води, крові тощо. Мова є на те, щоб читач легко зрозумів написану думку. Отож, неоправдано завертати до слова “уплив”, яке вже набуло іншого значення. Подібне маємо в словах “вправа” і “управа”, де букви “у” і “в” надають слову іншого значення.

3. Автор твердить, що “вже майже зреклися — разом із І. Івахнюком (? — аї)... справді українського слова ч и с л и т и”. Автор одне читав, а друге думав. Звичайно, ніхто цього слова не зрікався й не зрікається. Тільки — воно існує в математичному розумінні (числити гроші, на пальцях тощо), але не можна сказати “числимося християнами”, про що й була в нашій статті мова.

Щодо польських мовних впливів, то, річ ясна, вони були й чимало лексики з польської мови ввійшло до нашої літературної. Так і зі словом “лічити”, хоч воно не тільки польське. Шевченко ж писав: “Лічу в неволі дні і ночі і лік забуваю...”. До речі, можна вказати на англійську мову, де є до 60 відсотків французьких слів, тобто цілком чужої, бо романської, лексики й якось ніхто з англійців з цього приводу не робить питання. Адже, річ не в самих чужих словах, які мають у нашій мові теж інший семантичний відтінок, але у засмічуванні рідної мови зайвими для нашої мови словами.

4. Якщо людина знає свою мовну та правописну традицію, то вона не може твердити, що написання “Афіни” це тиск російської мови. Це, як слушно зауважує автор, наша давня традиція. Однак кожний правопис час до часу вдосконалюється. Харківський правопис схвалив одностайність у словах грецького походження, де була грецька буква т. зв. тгета (латинкою th), і каже писати не **ф**, але **т**, як у всьому світі, крім росіян. Тепер на Україні під впливом Москви пишуть тільки там **ф**, замість **т**, де й росіяни пишуть. Адже не пишуть “феорія”, але теорія, не “афеїст”, але атеїст і таке інше. У цих же словах те саме тгета, що й у словах Атени, Пітагор, Текля і т. д. Отже, саме цю **сучасну тенденцію**, як і давальний на -у (-ю), замість -ові, -еві, як і писання географічних назв тощо, тобто графічне уподібнення до російської мови, вказує на російщення нашої мови, а не саме написання “Афіни” чи багато інших нашої давньої традиції.

5. Ще одна заввага. Боронити можна когось чи щось, а не перед. Тим то правильно можна сказати “в обороні від росіянізмів”, а не “перед росіянізмами”. **Антін В. Івахнюк**

До джерел Пласту

Ігор Ігнатович

ДВАДЦЯТЬ П'ЯТЬ РОКІВ ДІЇ ПЛАСТУ В КАНАДІ
(Слово виголошене на 10-му КПЗ'їзді 22. 12 1973 р., Торонто)

Мені незвичайно приємно привітати Вас від імені моїх подруг і друзів із УСП на 10-му Пластовому 3'їзді у 25-річчя Пласту в Канаді.

Молодеча організація Пласт, яка поставила собі завдання виховувати українську молодь на свідомих громадян своєї Батьківщини, упродовж довгих років беззастережно виконувала свої обов'язки, прямувала до своєї мети. Ще в Україні, в обставинах різних ворожих окупацій, Пласт під проводом своїх провідників зумів знаходити завжди вихід із ситуації. А часто вона була така, що загрожувала існуванню Пласту взагалі. Під час лихоліття Другої світової війни, а особливо большевицької окупації, пластове життя було припинене, але лише на короткий час, бо вже за окупації німецької пластування вилилося в іншу форму, але змістом воно було те саме.

Пласт завдяки своїй ідеології та системі виростив провідників, які займали різні пости, такі пости, як: славної пам'яті Тарас Чупринка — генерал Української Повстанської Армії, високі старшини Першої Української Дивізії, пластові провідники — Іван Чмола, Петро Франко, Кекилія Паліїв та багато-багато інших, це відомі та заслужені пластуни.

Наслідком окупації України після Другої світової війни члени Пласту опинилися поза межами Батьківщини, згодом разом із різними українськими організаціями та установами відроджується і Пласт. У школах таборів Ді-Пі, наче гриби по дощі, з'являються гуртки та курені. Хоча період пластування у Німеччині був короткий, але пластові ідеї глибоко вкарбувалися у серця молоді та батьків.

З переїздом пластуна за океан постають крайові пластові організації у Канаді, США, Австралії, Аргентині, Великобританії та залишаються у Німеччині. У 1948 році у Вінніпезі, Ванкувері, Едмонтоні, Оттаві, Торонті, Гамільтоні, Ст. Кетеринс, Летбриджі та Монреалі починають діяти пластові гуртки. Тоді не було вигідного транспорту, вигідних автомашин, домів. Збірки відбувались здебільша у парках, у домівках інших організацій чи приватно. Пласт був першою молодечею організацією в діаспорі. Він з кожним роком набирав більшого значення в українському громадському житті. Мусимо собі признати, що Пласт, як найстарша і шанована організація, що мала свою славу історію, завжди служила прикладом для інших молодечих організацій. У дальших роках своїм прикладом у службі Україні до певної міри вплинув на загальну українську молоді. Свою популярність Пласт здобув своїми громадськими акціями, наприклад, збірка фондів на Енциклопедію Українознавства, допомога залишеним, участь пластунів у різних публічних збірках, ініціатива Пласту в організації різних форм вивчення українознавчих предметів, вимоги пластових проб щодо українознавства стали посередньою спонкою для організації середнього типу курсів українознавства. Взагалі Пласт в Канаді упродовж свого 25-річчя доложив багато зусиль у справі національного виховання. Наші пластові провідники, зокрема сл. п. Кекилія Паліїв, спільно із гуртком своїх виховників у співпраці з учительством на чолі з сл. п. Зеноном Зеленим — почесним членом Пласту, взялися до опрацювання основ Української Виховної Системи і довели до її оформлення на I-му Конгресі СКВУ.

У Канаді пластові провідники взялися за видання "Пластового Шляху" пл. сен. Юрій Пясецький і пл. сен. Омелян Тарнавський та "Юнака" з пл. сен. Любомиром Онишкевичом як його редактором, а з 1971 роком перейшов також і новацький "Готуйсь" до Торонта.

Великим осягом Пласту були цікаві своєю програмою зустрічі в Канаді, а саме: Перша Крайова Ювілейна Пластова Зустріч у 45-річчя Пласту відбулася в "Українському Парку" біля Вінніпегу в 1955 році, Міжкрайова Ювілейна Зустріч у 45-річчя Пласту п. н. "Мандрівка Землями України" в 1957 р., Крайова Зустріч у 100-річчя смерті Т. Шевченка, пов'язана із відкриттям пам'ятника у Вінніпезі в 1961 році, Крайова

Зустріч у Скелястих Горах (1966), Міжкрайова Пластова Зустріч (1967) з виступами української молоді на терені ЕКСПО в Монреалі, Крайова Зустріч "Шляхами Піонерів" у 100-річчя Манітоби (1970) для ознайомлення пластового юнацтва з "Манітобською Україною". Канадський Пласт брав також активну участь у зустрічах, що відбувались в США та в Австралії (8-членна делегація на Ювілейній Пластовій Зустрічі в Мелборні (1971).

Додаймо до цього всю муравлину працю кожного члена Пласту на щотижневих сходах, збірках, нарадах, у проведенні громадських акцій, згадати б хоча маніфестації в оброні арештованих в Україні, заініціювання на терені Пласту дискусій про багатокультурність Канади, денаціоналізацію, проблему т. зв. "двох батьківщин" — все це притягнуло багато молоді та дітвори у наші ряди. Вони пройшли пластовий вишкіл і хоча не залишилися вони всі у Пласті, але хто був раз у Пласті, завжди матиме до нього прихильне відношення.

Згадуючи про працю пластового активу в Канаді, не можна поминути тих, що довгими роками провадили пластові станиці, чи тих, що весь свій вільний час, досвід і духові сили віддали Пластові. Усіх вичислити мені неможливо, але мені відомі, крім уже вичислених, прізвища: о. Володимир Івашко, Петро Саварин, Роман Сенчук, Юрій Пясецький, Омелян Тарнавський, Роман Копач, сл. п. А. Білоус, Тоня Горохович, сл. п. Роман Голод, Андрій Харак, Андрій Козак, Ярослава Зорич, а з молодших сеньйорів — Василь Палієнко, Роман та Ірина Вжесневські, Юрій і Дарія Даревичі, Іроїда Винницька та багато інших. Це тільки кілька згадок і прізвищ, зв'язаних з минулим і сучасним. Вірю що на цю тему буде більше матеріалів, які віддзеркалять працю Пласту в Канаді.

Мені хочеться висловити кілька думок щодо молодечих організацій, щодо нашого громадського життя. Ми знаємо, що в історії народу існують світлі моменти, але є й менш ясні. У Торонті недавно відбувся 2-гий Конгрес СКВУ. Ми, молодь, радіємо з цієї події, бож діємо об'єднано, як вироблений державний народ. Але, на превеликий жаль, не треба було довго ждати, щоб переконатись, що старша генерація задля своїх особистих амбіцій чи користей ставить добро народу на задньому плані. Я нічого не знаю з політики, але

я маю глибоке почуття свого національного походження, бачу Україну, мою Батьківщину, як щось велике і дороге, цінне, шукаю, як і вся наша молодь, народжена в Канаді, прикладу старших. А життя показує інше. Тому не дивуйтеся, що батько із сином чи юнак з виховником не можуть знайти спільної мови. Молодь, а особливо студентська, завжди була цвітом народу, на неї звернені очі всієї нації. І коли взяти під увагу нашу пластунську молодь, то наші виховники повинні присвятити їй особливу увагу. Ми живемо під різними впливами і дуже часто старше громадянство не погоджується із нашими уподобаннями, проте згодом до них привикає та апробує їх. Для прикладу можна взяти моду з довгим волоссям у дівчат та у хлопців. Тепер маємо дуже багато “волосатих” і “бородатих” також і серед старших. Так воно, мабуть, було завжди із старшим поколінням, що воно не любить нового і ставиться до нього із застереженням.

Нам у Пласті треба йти з духом часу. У пластовому житті досі було багато успіхів, можна сказати, були вони завжди, не зважаючи на зовнішні обставини, які були дуже складні. Проте, були у нас і прояви застою. Ми не можемо стисло триматися постанов і правил з 50-их років тому, схвалених на Рідних Землях. Нам треба пристосовуватись до нових обставин, щоб їх успішно використати та знайти завжди способи поборювати труднощі, які вони створюють.

Якщо взяти до уваги нашу українську спільноту в Канаді, то українці в Канаді, безперечно, добились поважних успіхів. Ми маємо послів, двох сенаторів, одного міністра, одного генерала та багатьох інших на високих постах в державній адміністрації й уряді. І матеріально ми досягнули багато. Зробили також поступ у здобуванні професій. Проте, порівняно з іншими, ми виглядаємо дуже блідо. Наша молодь здобуває масово професійні дипломи, але швидко спішиться до професійного практичного життя, не залишаючись в університетах для здобування дальших наукових ступенів. Ми не маємо в університетах досить своїх людей, щоб могли в цьому напрямі допомагати молоді. Також ми маємо замало ближчого зв'язку з високими політичними провідниками державного апарату, і в минулому та теперішньому це ми боляче відчуваємо. І хоча наші окремі люди добились високих і поважних постів, та з хвилиною їхнього відходу нитка контактів врывається. Щоб цей зв'язок можна було продовжувати

та плекати, наша молодь повинна продовжувати вищі студії. Серед нашої молоді можна знайти одиниці, успішні в різних ділянках культури — в мистецтві, журналістиці, науці, спорті тощо. Їм треба підтримки від нашого старшого громадянства, щоб дані студії продовжувати. Наші громадські організації, а серед них і Пласт, повинні взяти до уваги цю важливу справу.

Щоб ця молода генерація могла успішно виконувати свої завдання й обов'язки, треба широкої освіти, бо сьогодні інтелектуальні осяги мають велике поле діяння. Тому провідники Пласту і батьки повинні вести часті дискусії на цю тему і тим самим заохочувати нашу молодь до дальшої праці над собою. А тоді зможе вона виконувати свої обов'язки і перед Батьківщиною. Своїми інтервенціями чи протестами зможемо боронити нашу святую Церкву, наші національні традиції, допомагати в боротьбі з наступом ворога нашим брагам і сестрам в Україні. Але інтервенції і протести будуть тоді успішними, коли за ними стоятиме сила духа і розуму.

Хай же цей 10-ий КПЗ'їзд, наше 25-річчя будуть тією іскрою, що запалить нас усіх бажанням поглибленої праці для добра пластової молоді. Від імені юнацтва і старшого пластуинства бажаю якнайкращих успіхів у дальших 25-літтях життя і праці Пласту в Канаді.

Велик Богданового духа і його твору перевищує всі інші досягнення в нашій історії. Це найгеніальніша українська імпровізація, бо відбувалася вона буквально в кількох роках і виявила при своїй яскравій революційності такий високий рівень оформлення національної ідеї і таку міру конструкційності в державному будівництві, що заслуговує на тривалий подив усіх майбутніх українських поколінь. Одночасно вона дає блискуче свідоцтво на те, що в нашому народі дремають великі творчі сили, та вони, на жаль, пробиваються назверх випадково, спадають немов могутні метеори з небесних висот і потім вітриваються, забуті під впливом нетворчого часу.

(Юліан Вассіян: «Образ української історії»)

ПЕРШІ ПЛАСТОВІ ВПРАВИ В КАРПАТАХ В 1912 Р.

(Спомин з-перед 40 років. Передрук із "Свободи" з 21 серпня 1952 року)

У недавно виданій історії українського Пласту подано, що перший раз український Пласт виступив публічно під час здвигу у Львові 1914 року. Однак хочу подати, на основі власних споминів, що початків Пласту в Галичині треба шукати ще до 1910 року, бо вже 1912 року відбулись перші вправи українських пластунів із цілої Галичини в Карпатах із виходом на шпиль Говерлі. В цих вправах брав і я участь і хочу про них дещо розповісти.

Ще учнем Золочівської гімназії був я членом і провідником пластового гуртка. Гурток нараховував тоді поверх 60 юнаків, головню учнів вищих класів гімназії.

Тодішній Пласт мав у нас вигляд більше військової організації. Це, може, тому, що він тішився увагою деяких старшин-українців із Золочівської військової залоги, головню двох пізніших командантів Галицької Армії: генерала Мирона Тарнавського і тоді молодого поручника, потім начального вождя Галицької Армії, Стефанова. У великій потребі для нас — пластунів був старий магазинер 80 полку піхоти Чорний. Від нього діставали ми для наших вправ мапи, військові пляшки, шатра й інше потрібне нам військове добро, хоч і перестаріле, але для нас ужиточне.

Поручник Стефанів учив нас теренознавства з військових мап, а коли відкрились стрілецькі курси при 80 полку піхоти, кожний пластун був обов'язково учасником цього курсу, на якому інструктором був теж пор. Стефанів.

Пластовий гурток не міг існувати офіційно у польській гімназії й тому вправи відбули пластуні самі під опікою гімназійного катехита о. Громницького. Отець Громницький був уже в літах, та ще й хворий, і тому важко було йому відбувати з нами далекі мандрівки. Він, звичайно, йшов з нами через місто, а за містом присідався на горбі над книжкою, ждучи аж ми повернемось із вправ. А наші вправи відбувались найчастіше на Козаковій Горі біля Сасова, а головню біля пам'ятника Маркіяна Шашкевича в Підлиссю. Це звичайно на Зелені Свята. Останні наші вправи відбулись у Підлиссю 1913 року на Зелені Свята і в них взяло участь понад 80 студентів. Старші продирались лісами через Сасів, згідно з витиченим "бойовим" маршрутом, молодшим треба було найняти підводу. Зустріч відбулась під Маркіяновим пам'ятником і її відсвятковано дефілядою пластунів. Дефіляді приглядались мешканці села, які потім запросили пластунів до себе в гостину та й гостили нас "чим хата багата", головню кислим молоком.

Найбільш відомі постаті між тодішніми нашими пластунами були син Івана Франка Тарас і пластун Чмола, пізніший полковник української армії. Вони "доставляли" нам всю літературу, вони давали вказівки як теж і вони були організаторами перших пластових вправ у карпатських лісах 1912 р.

Участь у цих пластових вправах у Карпатах зголосили пластові гуртки з різних частин Галичини. Усіх прибуло 30 пластунів на головню збірку на Головний Двірєць у Львові, звідки — поділені на дві групи, — рушили ми в дальшу путь. Одна група прямувала до Станиславова, друга — під командою Чмоли до Коломиї. У станиславівській групі була теж одна дівчина, а саме потім відома Олена Степанівна.

Я був у коломийській групі, яка мала перебратись із Коломиї через Рунгугу на Жаб'я, звідтіля, злучившись із станиславівською групою — мала відбути спільну виправу на Говерлю.

Вже в Коломиї мали ми багато сміху й радости від коломийської залізниці. Вона їздила лише у погідні дні, та ще й серединою міста, де треба було машиністові раз-у-раз затримувати паровоз, щоб зійти і відігнати з дороги корову, чи свиню. Та крім сміху мали ми відразу "проблему". Саме тоді вилляв Прут і "проблемою" стала переправа на той бік ріки. Якось жінка, побачивши нас, як заміряємо перебороти ріку, аж скрикнула: "Мій Боженьку, то вони хочуть брести ріку!" Човна не було ніде і треба було нам скористатись із допомоги дебелого гуцула, який згодився перевести мо-

лодних, а старші його слідом брили самі. Так ми "взяли" Прут і згідно з нашим маршрутом зголосились на нічліг до місцевої школи. Вчитель прийняв нас радо і другого дня ранком — підкріплені — вирушили ми зі співом у похід.

Наша стратегія полягала в тому, щоби якнайшвидше дістатись до Жаб'я, де мав чекати на нас "провіант" у виді консерв, випередити станиславівську групу і захопити її "в полон". Не буду описувати нашої дороги до Жаб'я, але скажу, що до цієї столиці Гуцульщини прибули ми босі, обдерті, голодні — подібно, як наполеонська армія з-під столиці Росії. Один із наших друзів втратив свої черевики, ще такі під час переправи через Прут (казали, що він післав свої черевики у Чорне море) і мусів парадувати у білих полотняних гімнастичних черевиках і в білих штанах, як справжній Наполеон. Його так і називали Наполеон і це ім'я носив він і потім, як старшина нашої армії (справжнє прізвище його було Козак).

Головну пригоду пережили ми в лісі біля Делятина, де — після зливного дощу — дістали ми наказ розгорнути табір. Ми викопали рови, розгорнули шатра, ба навіть настягали дров на ватру. Але дрова навіть не думали прийняти вогню, дощ не переставав лити і нашу ватру виповнили ми нашим голосним співом при акомпанієменті "дзвонення" зубами. Була наука, що після цілоденної зливи, не можна знати сухого деревця на ватру.

Друга наша "пригода" була імпозантна. Це була зустріч з Іваном Франком. Ми маршували з Жаб'я

до Криворівні, коли наші стежі повідомили нас, що дорогою у підводі йде наш Поет із сином. Ми стали на швидку руку "причепурюватись", випрямили наші плечі під наплечниками і — коли впав наказ: "Чота позір, вліво глянь!" — ми струнко перейшли парадним кроком попри підводу, в якій сидів Франко — дивлячись з пошаною і любов'ю на того українського Мойсея, який — вже спаралізований — старався підняти руку, щоб нас поздоровити, усміхаючись.

Ми мали ще кілька днів вільних до зустрічі із станиславівською групою і тому порішили відвідати місця описані у Франковій повісті "Захар Беркут". Ми подались на Беркут, але тут наша чутлива розвідка звістила, що гуцули кажуть, "якісь холерники" заїхали на лісничівку. "Холерники" — це в гуцульській говірці "вакаційники" і ми зразу догадались у чому діло. Ми пішли в погоню і гарної погідної ночі застукали цілий станиславівський відділ у stodolі на лісничівці.

Навіть у занедбаній людині пробивається туга за втраченим, за красою і правдою, за безконечністю. Залишена на себе, вона тужить за духовними поводириями, які мають вести її шляхом любови до великої людської легенди. Вона підсвідомо відгуває, що любов і згода дає живу ілюзію цієї безкінечности, бо в любові екстракт духовної сили, надбаної поколіннями найсильніших, найшляхетніших. Нею вони будують храми, склали пісні, легенди, жертвуючи життям, творили історію, будували мудру естафету минулого в майбутнє.

(Євген Сверстюк: «Собор у риктованні»)

Наложили на них кару за "невиконаний обов'язок" і викинули їх серед ночі із stodoli, зайнявши їх теплі місця.

Другої днини ми, співаючи, вирушили до нашої спільної цілі: верхами через масивний хребет Попа Івана на верх карпатської цариці — Говерлі. На Говерлі ми святково запнули наш український прапор — напевно перший український пластовий прапор на цьому нашому шпилі. А два роки пізніше ми всі разом, із єдиною нашою подругою Степанівною, були в рядах українського війська, маючи нагоду виказати практично знання, набуте на пластових вправах і доказати те, про що ми співали у пісні: "...а ми тую червону калину підіймемо, а ми нашу власну Україну розвеселимо".

Може і нашим теперішнім молодим пластунам дозволить доля, щоб вони від пластових вправ мали нагоду перейти до таких почесних і відповідальних завдань, як це було суджено пластунам, які здобули Говерлю у 1912 році.

НАШІ ВТРАТИ

Своїм найглибшим смутком і жалем ділимося із пластовим братством і громадянством, що в Торонті 23 лютого 1974 року по тяжкій недугі відійшов у Вічність

СВ. П.

інж. ІВАН ЛУЧКІВ

член Осередка Праці Пластприяту в Торонті, довголітній, жертвний співробітник на різних постах у КПСтаршині та у Пластовій Станиці Торонто, останньо заступник голови КПС, організатор пластових крайових зустрічей, учасник багатьох громадських комітетів, заподатливий збирач та любитель української книжки, провідник великої фірми "Вайсрой" в Торонто, зразковий чоловік і батько в родині та найкращий співтовариш праці.

За особливі заслуги Покійного для нашої організації ІХ КПЗ'їзд Канади іменував його почесним членом Пласту.

ВІЧНА ПАМ'ЯТЬ НЕЗАБУТНЬОМУ ДРУГОВІ!

СЛОВО НАД ДОМОВИНОЮ СЛ. П. ІВАНА ЛУЧКОВА

Дорогий і незабутній наш Друже! У цей печальний день, день розставання із Тобою назавжди, ми виразніше як колинебудь оцінюємо Твої прикмети — Твою обов'язковість, словність, точність, жертвність. Відчуваємо вартість Твоєї співпраці з нами, Твоє глибоке розуміння Пласту, цінимо розумні поради, культуру Твоєї поведінки.

Ти світив прикладом шляхетности, толеранції і любови усім тим, що разом із Тобою співпрацювали для добра нашої громади. Поведінкою своєю, словом і ділом давав нам приклад того, як треба трудитися і жити для родини й народу. Прикмети Твого характеру звертатимуть завжди нашу увагу

до тих ідеалів, за якими вів Мойсей свій народ на чужині до обіцяної землі.

Хоча відійшов Ти на Вічну Ватру до Божого Царства і душа Твоя злучилася із своїм Творцем, але ми віримо, що духом вітатимеш серед нас.

А коли до нас прийдуть хвилини важливих рішень, час душевних вагань, чи початки байдужіння до свого, думка про Тебе допоможе оминути небезпеки і новою іскрою запалить багаття плодючої праці і тихої жертви для добра нашого народу.

Прощай Друже, Приятелю і Брате! Лети в соняшні простори, до джерела мудрости, краси і вічного життя. Лети до Нього, нашого Творця і проси Його про те, про що Ти завжди леліав. Проси Його, щоб прискіпив день приходу правди, волі і справедливого ладу для нашого народу.

Дорога Родино, Дружино і Діти! Прийміть щирі й найглибші співчуття у цей, смутком і горем виповнений, час від усього членства Українського Пласту.

Вічна Йому пам'ять!

Пл. сен. Роман Вжесневський, голова КПС

У Нью-Йорку 16-го січня 1974 р. ненадійно відійшов у Вічність на 71 році життя

бл. п.

пл. сен. ВОЛОДИМИР ДАРМОХВАЛ

член Куреня УПС "Червона Калина", пластовий і громадський діяч, кооператор, військовик, великий приятель пластової молоді та жертводавець на пластові журнали.

У 15-му році життя зголосився в ряди УГА, був членом відомої Пластунської сотні у Стрию, член підпільного Пласту, був членом місцевих і найвищих пластових проводів та установ — Пластової кооперативи "Молоде Життя" і Пластової Фундації, власник ресторану "Веселка", що був улюбленим місцем зустрічей пластової молоді Нью-Йорку.

ВІЧНА ЙОМУ ПАМ'ЯТЬ!

У Торонті 28 січня 1974 року відійшла на Вічну Ватру на порозі свого 48 року життя

бл. п.

пл. сен. ЛІДІЯ ДУБЛЯНИЦЯ-КЛЮФАС

член Осередка Праці УПС в Торонті, ентузіастка співу, зокрема церковного як член хору Свято-Миколаївської Церкви в Торонті, ініціаторка багатьох допомогівих акцій в Музичному Інституті ім. Лисенка в Торонті та у Пластовій Станиці Торонто, член реферату пластових видань у КПС, Канада, зразкова парафіянка, а передусім матір. Осиротила 7-ро дітей, чоловіка, матір та три сестри.

МИР ПРАХОВІ ТВОЄМУ!

У неділю, 20 січня 1974 р. у Лівінгтоні, США, на 77-му році життя відійшов у Засвіти

сл. п.

Д-р КОСТЬ ПАНЬКІВСЬКИЙ

провідний український політичний і громадський діяч, визначний адвокат, автор кількох книжок і цінних фахових правничих статей, член багатьох установ і товариств, зокрема Т-ва Охорони Дітей і Опіки над Молоддю, голова туристично-спортивного Т-ва "Плай", голова Українського Крайового Комітету і заступник голови Українського Центрального Комітету у Львові, Відділ Молоді якого був проводом для Виховних Спільнот Української Молоді (Пласт під час німецької окупації), оборонець українських політичних в'язнів, генеральний секретар УНРади у Львові, великий приятель Пласту та української молоді взагалі.

ВІЧНА ЙОМУ ПАМ'ЯТЬ!

Х Р О Н І К А

ДУМКИ З ПРИВОДУ VI-их ЗБОРІВ КУПО

(Дітройт, ЗСА, від 1 — 3 вересня 1973 року)

Гасло Зборів: “Зміцнення кадрів — запорука росту Пласту!”

Будучи гостем і обсерватором на Зборах КУПО, я не могла брати участі в усіх нарадах комісій. Постараюся лише подати мої загальні враження чи рефлексії з цих Зборів. Тут задалегідь хочу відмітити, що мої рефлексії із деяких нарад комісій і самого пленуму, не повинні нікого образити — це не є метою. Навпаки, мої спостереження повинні бути немов пересторогою, чи радше пригадкою на майбутні збори КУПО, що відбудуться за три роки, чого ми повинні вистерігатися, щоби проводити їх так, як престиж Пласту цього вимагає.

Конференція відбулася у готелі “Трой Гілтон Інн” — передмістя Дітройту — не було воно дуже відповідне для цих зборів з двох причин: задалека віддаль від самого міста Дітройту, зачасто змінювано залі нарад поодиноких комісій, що спричинювало спізнення через дезорієнтацію де яка комісія знаходиться. (Поминаю вже те, що в деяких залах не було крісел і учасники мусіли стояти, чи сидіти на підлозі).

Мої спостереження із Зборів КУПО висловлю до таких справ:

● Тому, що наш автобус із Тонтона дещо запізнився, ми прийшли вже по відкритті — саме тоді як схвалювали програму КУПО. У тому часі також відбувалося офіційне привітання Начального Пластуна пл. сен. Юрія Старосольського й інших визначних гостей, що прибули на КУПО. Думаю, що це був важливий момент, головню для пластової молоді, який заохочує її рости у Пласті на провідників, щоб не бути в майбутньому пересічним пластуном чи громадянином. Винні провідники, що спричинили спізнення молоді.

● На нарадах комісій, де я була, як і на самому пленумі, можна було зауважити деколи дивну атмосферу, реакцію на деякі порушувані справи збоку учасників, наприклад, — одні учасники немов з розмислом хотіли продовжувати дискусію над маловажними справами, інші старалися конечно впровадити якийсь нелад. Постійно перебували й самому передсідникові Зборів, пл. сен. Павлові Дорожинському — він був немов “між молотом і ковадлом”. Не зважаючи на його зусилля — не всі справи для нього були легкими до розв’язання. Можна собі також уявити, як тяжко було протоколувати секретарям.

Ці завваги були не тільки мої. Треба підкреслити також, що програма Зборів, їх підготовка, саме проведення пленуму та всіх комісій (було їх 6), це насправду мозольна праця членів ГПБ і їх співробітників. Не завжди було зрозуміння для них збоку тих, що у них не працювали.

Одна справа мене дуже турбувала й дуже боліла мене, що на Зборах КУПО ніхто з проводу не подумав про те, щоб заборонити курити. Ми не можемо й не повинні того довше толерувати! На Збори КУПО прибула чисельно пластова молодь, старше пластуство. Чи це був приклад для них збоку деяких сеньйорів, що курили? Мабуть тому, як можна було це завважити, старші пластуни теж почали курити, а спочатку вони цього не робили!

● Обрання нового проводу. Були й тут деякі розбіжності, важливо, однак, було те, що сам вибір голів і членів ГПР і ГПБ відбувся далеко скорше як всі ми цього сподівалися. Не зважаючи на різні перепони і скрутні ситуації Номінаційна Комісія з головою пл. сен. Осипом Бойчуком вив’язалась із свого завдання дуже добре.

Обрані Друзі, — голови ГПР і ГПБ, із якими я колись співпрацювала ще на Рідних Землях, ніколи й нікому не були злим прикладом і навіть не давали нікому ніяких сумнівів щодо занехання пластових

правил і пластового закону у житті, де б вони не жили.

На кінець хочу відмітити, що не зважаючи на деякі застереження, присутність на цих Зборах КУПО переконала мене, що були і є різні труднощі, невдачі у Пласті, це правда, але Пласт діє й буде діяти! Так і висловився під час Служби Божої о. капелян І. Прокопович, який сказав: “Пласт жив і буде жити враз із своїми характерними й ідейними та жертвними працівниками, які так чисельно сьогодні тут зійшлися. Він був корисний Українському Народові і буде таким завжди!”.

Тому гасло КУПО: “Зміцнення кадрів — запорука росту Пласту” — це основне у планах нашого Головного Проводу.

Сеньйори своєю активною працею так як це підкреслив у своєму слові на спільній вечері КУПО Начальний Пластун пл. сен. Юрій Старосольський, повинні в цьому якнайбільше помагати.

На нас всіх тяжить тепер цей обов’язок і я вірю, що зміцнення не лише виховних кадрів, але цілої праці, у всіх ділянках буде можливе, коли сеньйорат зактивізується у кадрах виховників.

СКОВ!

Пл. сен. Марія Павлишин (Кур. “Характерники”).

Не йди найлегшим шляхом. Вибирай завжди дорогу не легку. Переборювання труднощів загартує людину. Той, хто переборов труднощі, подібний до альпініста, який здолав вершину.

(Василь Сухомлинський)

ДЕСЯТИЙ КРАЙОВИЙ ПЛАСТОВИЙ З'ЇЗД КАНАДИ

У Торонті, в приміщеннях готелю "Говард Джансон Ер Порт", 22 і 23-го грудня 1973 р. відбувся 10-ий КПЗ'їзд Канади. На З'їзд прибув пл. сен. Роман Рогожа — голова ГПБулави, учасників було 74 у тому 62 делегатів від осередків, 5 гостей з Пласту та 7 представників громадянства (були гості й нересторовані!)

Перед З'їздом 20 і 21 грудня у Пластовому Домі в Торонті відбулася відправа пластових виховників (гніздових, зв'язкових і кошових) з метою обговорення стану виховання в юнацьких гуртках та новацьких роях, куренях і гніздах, для обміну досвідом та унапрямлення діяльності Пласту на майбутнє. У цій відправі взяло участь 52 виховниць і виховників із 7 осередків Пласту в Канаді.

З'їзд відкрив пл. сен. Роман Вжесневський, голова КПС. Після відспівання молитви та пластового гимну З'їзд вшанував мовчанкою пам'ять померлих членів Пласту в Канаді.

У програмі 10-го КПЗ'їзду, крім звичайних ділових нарад, відбувся церемоніал вручення відзначень юнакам, старшому пластуству та членам УПС і Пластприяту. Перед діловими точками З'їзду була також доповідь ст. пл. Ігоря Ігнатовича на тему: "Двадцять п'ять років дії Пласту в Канаді", яку учасники З'їзду вислухали з великою увагою і зацікавленням.

Нарадами З'їзду проводила Президія у складі: пл. сен. Василь Яні-

шевський — голова, пл. сен. Лев Винницький — заступник голови, ст. пл. Марта Горбань і ст. пл. Андрій Мацко — секретарі.

На З'їзді діяли — виховна, статутова, господарсько-бюджетова, резолюційна, номінаційна, верифікаційна комісії та комісія Пластприяту. Наради відбувалися у дуже діловій атмосфері та у визначеному часі, хоча початок З'їзду був спізнений. Атмосфера під час нарад і на перервах була дружня, не було поспіху та напруження. Більшість часу й уваги делегатів присвячено нарадам виховної комісії. Виховна комісія схвалила ряд резолюцій щодо пляну праці та відразу поробила конкретні уточнення щодо реалізації пляну праці.

В суботу 22-го грудня у цьому ж приміщенні відбулася святкова вечеря з успішно проведеною програмою, яка усім подобалася. Були це: доповідь відомого журналіста Романа Рахманного на тему: "Будь українцем, якщо ти людина!", гумористично-ліричний спомин пл. сен. Ярослава Соколика про пластування в Канаді, гумористичне віршування про пластових провідників з Канади пера пл. сен. Ераста Гуцуляка, спів групи старшого пластуства під проводом ст. пл. Зені Кушпети та цікава точка — висвітлювання прозірок із дуже гарним поетичною формою імпровізованим пояснюванням у виконанні ст. пл. Олега Кандиби. Зміст прозірок — спеціалізаційне пластування, яке говорило мовою глибокого зв'язку пластунів з

природою, любов'ю до неї, охоти змагатися з трудами за життя серед неї, спроможністю помічувати її чару-красу.

З радістю слід відмітити, що серед делегатів більшість старшого пластуства, активних виховників.

В часі цього З'їзду мали змогу відбутися свої з'їзди новацькі та юнацькі виховники (-ці) та Улад Пластового Сеньйорату.

Хоча, згідно з дорученням ГПБулави, З'їзд не змінив нічого у своєму статуті, але склад Крайового Проводу і пляни його праці устійнено за проєктом нового правильника Кадри Пластових Виховників. Канада буде цей новий проєкт експериментувати, щоб прийти з певним внеском на черговий КПЗ'їзд та КУПО.

3 ЛИСТІВ ДО РЕДАКЦІЇ

До

Хвальної Редакції і Адміністрації "Юнака", Торонто
Високоповажані Панове!

З невимовною радістю і втіхою та ще з глибшою вдячністю я отримав від Вас один примірник "Правописного словника" Г. Голоскевича, за який складаю Вам найсердечнішу подяку. Я дякую Вам ще й за те, що Ви були такі добрі, розуміючи мої труднощі й пішли назустріч моїй просьбі та нагородили мене такою цінною, для мене необхідною, книжкою.

Нехай же Всесильний Господь не призабує Вашої доброти та нагородить Вас усіма Своїми ласками, щедротами і Своєю благодаттю у Вашому житті та скріпить Ваші сили й міць духа у Вашій праці для загальної добра — виховання нашої молоді.

Беру на себе сміливість поручитися Вашій добрій згадці та ласкавій пам'яті. Прийміть вислови запевнення найглибшої до Вас пошани і вдячності.

З християнським привітом і любов'ю у Христі! Завжди щиро відданий Вам

о. Петрук (о. В. М. Петрук)

П. С. Чи біля Вас часом не можна б було дістати 2-3 примірники доброго українського "Букваря", що мені дуже потрібні, навчаючи малих діточок української мови.

Нью-Йорк, 7. II. 1974.

Посилаю передплату на "Пластовий Шлях" на 1974 рік. 6 дол. на передплату і 2 дол. на пресфонд. Цей журнал дуже потрібний, а думка пластуна сеньйора Старуха є доказом, як слабо орієнтуються деякі сеньйори в дуже важливих пластових і громадських потребах на еміграції.

Бажаю ВІшановній Редакції гарних осягів у дальшій праці.

Мирон Заклинський — пл. сеньйор

Ярослав Соколик

МІЙ ПЛАСТОВИЙ АЛЬБОМ

(У 25-річчя Пластової Станиці Торонто. Спомин прочитаний на святковому вечорі під час 10-го КПЗ'їзду, Канада)

Старий він уже з обшарпаною обкладинкою, кольору брудної шкіри та оббитими рогами. На першій сторінці напис: "Пластова Станиця в Торонті, 1948 рік". Посередині знімка молодця з темносиньою хусткою, старшого пластуна з буйною чуприною. Аж не віриться! Темні плями по обох боках цієї фотознятки указують на те, що там було ще кілька знімок, але їх хтось безжалісно відірвав. Лишилися тільки замазані написи: "Моя єдина...", "Моя найдорожча..." та тому подібне... Звичайно, були це теж пластові знімки, знімки старших пластунок. Але вони одного дня таємниче зникли з мого альбому.

Переглядаю сторінки, а спогади, мов на фільмовій стрічці, з'являються один по одному у моїй пам'яті:

Перша фотознятка — гурт пластунок і пластунів. Вони розсміяні, щасливі. Посеред нас кілька "фармерів" у цивільних одягах. Ми на пластовому фестині в місцевості Скарборо біля Торонта. В уяві цілий образ. Кого там тільки я не бачу?.. Харак так як і тепер десь поспішає, розмахує руками. Добродій Савка варить ковбаски (ми ще не звикли до їх назви; і чому їх звуть "гарячі пси?"), п-і Романик продає "кока-колю"... Хтось мені пояснив, що це не фестин чи як це по-американському звучить "пикнік", але звичайний пластовий 1-денний табір... Нам такий табір дуже подобався, і вже за два дні троє "загублених українських людей" утікли від фармерів та побільшили ряди Пластової Станиці "Карпати" в Торонті.

Народний Дім у Торонті не змінився. На знімці він такий самий як і тепер. Його знімок пригадує тепер скільки ми пережили там радісних хвилин! На другому поверсі була наша домівка. Одна велика зала, чепурно прибранна, та маленька канцелярія. Праця у великій залі постійно кипіла; діяли осередки УПС, УСП, юнацтва та новацтва. Двері до канцелярії були завжди старанно зачинені. Заходили туди тільки станичний пл. сен. А. Харак, пл. сен. А. Івахнюк, пл. сен. П. Шкурат та інші поважні сеньйорки і сеньйори. Взагалі звідти віяло повагою та своєрідною таємничістю... Час-від-часу щілинами з-поміж дверей пробивався солодкий запах диму. Казали нам, що там так радить станична старшина, "що аж дим іде..." Дехто із злісних старших пластунок твердив, що то пл. сен. "Гайвей" запалював там малу сеньйорську ватру... під носом... Ах наш незабутній кошовий Гайвей! Високий та тонкий, із кучерявою чуп-

риною, через яку лисина врізується широкою дорогою. Через цю лисину й дістав своє псевдо. Старшим пластунам ми вірили, бо "Гайвей" майже всіх їх за чергою відпроваджував додому. Кажуть, що без вогню нема диму, і навпаки. І тому не дивно, що в Торонті постав курінь старших пластунок "Вогні"...

Своє пластування в 1948-му році восени почали ми курсами пластових виховників. Це були не тільки пластові курси, а цілий університет! На кожного курсанта припадало пересічно 3-ох прелегентів! І чого нас там тільки не вчили! Хто був Дрот, і чого був він Дрот, вчили історії, географії, ідеології та все-усе інше, тільки не вчили англійської мови, якої тоді нам треба було вчитися чи найбільше з усього. П'ять лікарів викладали гігієну, медицину, психологію та всякі інші перші допомоги... Лікарі наші тоді підготовлялися до нострифікації і на нас вони практикували, повторюючи матеріал до іспитів. Лекції усіх прелегентів були на високому рівні, одні були довгі, інші ще довші... Найбільше ми ту довжину відчували в суботу ввечері, коли оркестра на долині (там були часто забави) пригравала мрійливі танга, а нас усе ще просвіщали та просвіщали. Один Ярко Заставний, тоді станичний писар, ніби із-за обов'язку виходив, щоб за традицією бути першим на забаві. Ми менше щасливі сиділи до кінця викладів. А коли нарешті голосним "Скоб!" закінчували курси, усі юрбою кидалися до дверей "сильно і красно", а взагалі не "обережно", але дуже "бисто"... бігли на забаву. Праця на курсах виховників увінчалася успіхом. До нас горнулося багато молоді, багато з них уже народжені в Канаді.

От на одній фотознятці великий наш гурт в одностроях на якійсь пластовій імпрезі. Гарно виглядали пластуни в широких капелюхах та з хустками під шиєю. Дівчата чепурні, спіднички не тільки коліна закривають, але сягають майже по кісточки. Сеньйорки виструнчені, немов удихнули сто гальонів повітря. А спіднички коротші пропорційно до їхнього віку. Поміж нами єпископ Ізидор Борецький. Мусіло це бути дуже давно, бо у Владики ще не було ані бороди, ані підборіддя...

Ось великий спільний знімок молодших і старших пластунок і не пластунок. У першому ряді пані із симетрично уложеними ногами, половина наліво, половина направо. Під знімком напис "Історична Перша Пластова Конференція 1949 року". Чому історична, не знаю, але пам'ятаю, що так як і тепер, усі говорили довго про боротьбу за душу молоді. Хтось підніс гасло, що не можна пластунок "консервувати"... І по залі пішла "з рук-до-рук" карикатура, як сеньйори запихають пластуна у консервну баньку... Мабуть уже тоді муза зачіпила крилом Ліду Палій, давала їй надхнення до тих влучних та чудових карикатур!

Конференція скінчилася успішно, бо був спільний знімок... Наступних кілька знімків були вже не історичного змісту. Тут група старшого пластуництва на прогулянці. Василь близько біля Ліди. Нічого дивного, бо їх єднає спільна праця на постах кошових. Інший знімок — це група

старших пластунок і молодших сеньйорок під церквою. Серед них “сер” Ващенко. Він у Торонті новий і дуже популярний! На ще одному знімку гурт старших пластунів. Але тут Василь уже дуже близько біля Славці... Мабуть тому, що вона осередкова старших пластунок... Тяжка праця кошового! Треба ж було близько співпрацювати з усіма провідниками коша пластунок.

Нашими сусідами в Народному Домі був СУМ. Співпраця поміж нами була якнайкраща. Переді мною чудовий знімок: на тлі сумівських рядів і публіки на площі братів Гуменюків о. Я. Венеш посвячує прапор осередку СУМ. Прапор тримали пл. сен. П. Шкурат, старші — пластун і пластунка. Найкращий приклад співпраці поміж двома молодечими організаціями дав нам незабутній голова осередку праці УСП-ів Семен. Він одружився із сумівкою Юлею, бо вірив, що за рік Юля буде пластункою. Вона вірила, що Семен стане сумівцем, але не сталося ні це, ні те. Після кількох років настало між ними перемир'я, бо не були вже вони ані в Пласті, ані в СУМ-і...

Перегортаю сторінки далі, милуюся знайомими обличчями, пригадую події. Пластове Свято Миколая в 1950 році. Був там і чорт, були й янголи. Але найціткіше залишилися в пам'яті подарунки: Олексій дістав “булаву”. Хоча вона була ні тяжка, ні велика, а звичайнісінька собі дитяча калаталка. Олексій носить її аж досьогодні... Ромко дістав якийсь чудодійний швейцарський “тонік” на відростання волосся. І справді, Ромкові він поміг. Перше він мав дві лисини, тепер тільки одну! Голова КПС Омелько дістав сито, щоб міг пересівати неактивних пластунів. Кажуть, що теперішній голова КПС Роман уже давно шукає за тим ситом, але нам усім на втіху воно десь пропало!

У 1950 році ми знову стали “політичними біженцями”. З Народного Дому переселилися ми до приміщення “Робітника” на вулиці Бетирст. Знімків із тієї темної сторінки нашої історії нема... (кімнати у цьому приміщенні були дуже темні). Почалася інтенсивна праця, щоб придбати власне приміщення. Працювали всі: юнацтво, сеньйорат, старше пластуноство, Пластприят. “Дженерейшен геп” у цій праці нагло зник. Не було ані “ми”, ані “вони”. Праця під проводом пл. сен. А. Харака та редактора Василя С. Левицького увінчалася успіхом. У січні 1951 року стали ми власниками першого пластового дому у світі. Аж три повні сторінки у моєму альбомі з посвячення нашого дому на вулиці Дандес. Найбільше дорожу знімком: владика Платон Артемюк передає чудову ікону св. Юрія куріневі УСП-ів, що має за патрона саме цього святця і лицаря.

У своїй хаті закипіла робота. Повно нових знімків! Табори, прогулянки, сходини, часте малювання стін та сходів у домі... Спільний знімок після станичного збору 1952 року. Обличчя в усіх захмурені, носи спущені... Найпригнобленіші члени станичної старшини. Контрольна Комісія не хотіла дати абсолюторії... А все лихо через той казан!... Перевіривши діловодства, контрольна комісія ствердила, що праця була успішна, фі-

нанси добре використані, тільки ж при провірці майна стверджено, що бракує... одного казана... Не помогли виправдання, що котел був старий, без ручки... Твердив навіть хтось, що баняка цього уживали юнаки замість барабана. Проте, казан старий чи не старий, але він станичне майно, записане в книгах. За нього мусить відповідати статична старшина — твердив голова контрольної комісії — пл. сен. Михайло Кміт. Справу полагали по-пластовому: станичний пл. сен. Антін Івахнюк обіцяв принести з дому великий баняк та два бляшані горнятка на додаток, під умовою, що це не буде запротоколоване... Боявся наш люблений “Вуйко”, щоб не довідалася дружина...

А після цього, мабуть, якийсь вірус попав до Торонта. Дальших кілька сторінок в альбомі заповнені знімками з весіль... Почалося від Семена, потім Богдан з Леонідою, Василь з Мілею, Богдан з Любою... Кого там ще нема!.. Весілля були малі та великі. Були майже все ті самі дружки та дружби, але не всі у тому самому порядку. Часом було їх три, а деколи 12! Не піддався тій пошесті тільки малий гурт старших пластунів під проводом Штундера, який сам ще донині бореться з тим небезпечним вірусом. Після весільних знімків у моєму альбомі віддзеркалений знову веселий настрій. Великий “трок” і прогулянка до Альгонквін Парку. Ватра над чудовим озером. Тут радість, але й сувора дисципліна. Богданові з Любою навіть не дозволено водитись “за ручку”, хоча вони були вже давно одружені! І знову тягарове авто над озером Сімко. Журналістичний гурток приготував матеріали до чергового числа “Вузол”. Пригадуються поради всіма любленого сен. П. Шкурата “як писати краще”, декому ж радив “ліпше не писати!”

На весні був табір старшого пластуноства у Ст. Кетерінс. Аскольд Ганьківський купив новий апарат. У моєму альбомі майже професійні знімки. Тут піднесення прапора, молитва, там теренова гра та незабутній захід сонця над озером. Думки пливли далеко-далеко на Схід... Найцініша фотознімка для мене без підпису: пластові шатра, озеро, а біля мрійливої ватри старший пластун і комендантка табору. Чи передбачували вже тоді, що їхня пластова дружба згодом запалає чимсь ще більшим, великим та гарним?...

Рік 1952 почався жахливою подією. У пивниці пластової домівки знайдено пляшку з пива. Усі хвилювалися. Скликано надзвичайні сходини станичної старшини, раду чести, пластового суду... а судити не було кого, ніхто не признавався. Підозрівали ми Ярка Вихилястого, та він “польвівському” нас переконав, що це не він. Треба було щось діяти, протиставитися лихові. Геніальну думку піддав друг д-р В. Соханівський (тоді ще не доктор, ми тільки так усі його кликали). Того ще дня повісив у домівці напис: “Алькоголь — це смерть!” А на другий день хтось там дописав: “Пластун смерті не боїться!” Ціла та історія скінчилася щасливо. Виявилося, що сен. Р. Копач малював вікна у домівці, він у пляшці від пива приніс терпентину, щоб вимивати пензлі...

Рік 1953 це миля прогресу у моєму альбомі, дуже влучно відображена одним знімком: виїжджаємо на прогулянку з-під нового кращого пластового дому, що містився на вулиці Брок. Їдемо вже не “троком”, позиченим у “Герца”, а справжнім автобусом. (Так я стратив не тільки працю шофера, але й привілей брати із собою на переднє сидіння “кого я хочу”). Їдемо на власну оселю “Пластову Січ” в Грефтоні, яку нещодавно купили та з парадами охрестили.

Дальші знімки вже в кольорах! Блакитне небо, блакитна вода, а на ній білий-білий великий моторовий пластовий човен “Одеса”. Це вже не тільки перший пластовий корабель, але (як писав Р. Рахманний тоді ще в “Гомоні України”) “зародок морської флотії”. Фотознімка головного адмірала. Набундюжений з моряцькою шапкою на голові. Це Джек. По боках, як личить, трохи з-заду два капітани. Тільки без шапок, бо не мали за що купити... Це Ігор і я. Джек був дуже суворий адмірал, і всі його накази кінчалися категоричним: “Або мене слухаєте, або не слухаєте”. І ми, за наказом, або його слухали, або не слухали! Пригадую був наказ виїхати із “Січі” та якнайшвидше припливти до пристані в Торонті. Випливли десь о 8-мій год. увечорі, а в Торонті були вже... другого дня... по обіді!

До менше приємних подій того року треба зарахувати хіба те, що Генек ще далі не одружився та що Джек знайшов собі нового ад'ютанта Яська. Точно 20 років після Джек уже не мав корабля, зате має адмірала Іванку і цілу власну залогу!

На дальших знімках багато прогулянок, таборів із і без “пойзен айві”, Пластова Зустріч у 1957 році з нагоди 45-річчя Пласту на нашій таки “Січі”. Імпозантне враження: близько 1000 пластунства та гостей із Канади, США... А тут якийсь відчіплений знімок, не знаю де належить. Гурт юнаків та юначок в одностроях... з краватками... Не знаю, може це пластуні, може ні. Відкладаю, іншим разом розберуся.

Добігаю до останньої сторінки мого альбому. Решта знімок ще не упорядковані. Лежать у великому жовтавому коверті. Він все збільшується... І чого там тільки немає?... І новий пластовий дім на вулиці Влор, свята весни, ювілейні зустрічі, табори, ряди пластової молоді, вони вже знову із хустками, сеньйорки з більше заокругленими фігурами та коротшими спідничками, юначки і ст. пластунки в “супер міні” спідничках, сеньйори з рідшим волоссям на голові, з краватками. Є навіть довгоочікувані шлюбні світлини Генка та Ярка!

Є світлини і тих, яким доля не судила святкувати наше 25-річчя.

Переді мною закритий пластовий альбом та повно неупорядкованих знімків. Скільки там захованих незабутніх споминів та переживань?!... Здається, що то вже не альбом, а ціла історія нашої станиці, цілий свідок приходу нового покоління у наші ряди.

Знаю, Дорогі Подруги і Друзі, що й у Вас є пластові альбоми. Може маєте більше знімків, може вони у Вас краще упорядковані. Але в якому

б вони порядку не були, всі вони пригадують нам наші найкращі роки пластування в Канаді, є вони свідками нашої дружби, нашої праці, нашої росту.

І тому я так люблю і дорожу своїм старим, із оббитими вже рогами, пластовим альбомом...

ДВАДЦЯТИП'ЯТИЛІТНИЙ ЮВІЛЕЙ ПЛАСТОВОЇ СТАНИЦІ В ВІННІПЕГУ

У 1973 році, який багатьом пл. станицям на цьому континенті дав нагоду відмітити своє двадцятип'ятиліття, Вінніпегська Пл. Станиця була тією, що використала ювілей і відзначила. Рішили про те сентименти до недавнього минулого того, що ще “вчора” будувалося і росло і, у висліді, стало невід'ємною частиною щоденного життя багатьох членів нашої Станиці. З другого боку, до голосу прийшов і раціональний фактор. У ньому основною було бажання відтворити перед пл. молоддю картини минулих двадцятип'яти літ, а зокрема зосередити більше світла на засобах і формах пл. праці, що і тепер мають свою особливу вартість та далі є необхідними для сучасного молодого пл. покоління у його Великій Грі.

Програму святкувань почав дня 16 листопада панель, метою якого було поглянути на працю Пл. Станиці Вінніпег з перспективи останніх двадцятип'яти літ, сконфронтувати її з сучасністю та збагнути принайменше побіжно, як укладеться в ній життя у найближчих кількох роках. Членами панелю були: ст. пл. Я. Шулякевич, пл. сен. Оля Крук, пл. сен. проф. Я. Рудницький, та батьки пластунів — пп. Ольга Сабара і Юрій Гвоздулич. Панель

проходив у формі відкритої дискусії над проблемами і питаннями, які вносив на форум модератор пл. сен. Р. Сенчук. Важливіші погляди, думки і спостереження панелю були ось які: пластуні завдячували Пластові виховання характеру, а зокрема вміння планувати свій час і виконання обов'язків. Пласт теж навчив їх зав'язувати і цінити дружбу. Пл. сен. Рудницький жалів, що в Пласті затрачується вартість елітарності, і побоювався, що з тієї причини Пласт втратить на своїй ідентичності. П. О. Сабара підкреслила значення Пласту в національному вихованні, але теж відмітила, що в ньому не звертають виховники досить уваги на індивідуальні здібності та зацікавлення дітей. Суха і томляча рутинна знеохочує багато здібних хлопців і дівчат, дає їм причину передчасно залишити Пласт.

Пл. сен. О. Крук відмітила потребу окремої усучасненої і всесторонньо випрацьованої програми для пл. молоді в віці 16-18. Ст. пл. Шулякевич апелював до батьків не здавати всієї відповідальності за виховну працю на впорядників, але і самим прийти з поміччю. П. Ю. Гвоздулич наголосив питання відокремлення Пласту, він би хотів ба-

чити вихованих у ньому молодих громадян активними в різних українських товариствах і організаціях.

Дискусія в залі, яка почалася після обміну думок поміж панелістами, виразно поширила обсяг проблем і питань. Ст. пластунок жалілося, що їм у станиці не довіряють, обмежують їхню свободу вислову та критикують нові засоби праці, які вони пробують у програмі молодших уладів. Це одна з причин того, чому ст. пластунок чисельно таке мале. Якщо на цьому відтинку не прийде до змін, Пласт не буде організацією молоді, а організацією для молоді. Деякі ст. пластуни відкидали елітарність як віджили і непопулярну вартість і, навпаки, пропонували ширше відкрити двері для тих, що досі не мали доступу до Пласту. Пл. провідники і деякі батьки виразно відмічували потребу кращого вишколу виховників, зокрема у старшому юнацтві. Батьки підкреслювали необхідність посиленого національного виховання, що дало нагоду до обміну думок на тему погодження лояльності сучасної молоді до країни народження і її обов'язків щодо українського народу.

Панель проходив на зрілому рівні без зайвих емоційних спалахів і намагань зводити особисті рахунки. Крім критикування, підхід до порушених проблем був в основному позитивний і тому залишилося корисне враження про успішність спільної дії і праці в майбутньому.

В неділю, 18 листопада, всі улади пл. станиці були присутні на Службі Божій в Греко-католицькій Катедрі. Пластуни православного

обряду були на Службі Божій у Православному Соборі. Того ж дня пополудні мала місце "Орликіяда", чи як колись раніше звали її в Вінніпегу "До вершин знання". У змаганнях брали участь чотири гуртки юнаків і чотири юначок, у молодшій і старшій групах.

Програма розкривала багато ділянок сучасного життя і вміло була збалансована з ділянкою українознавства, в якому багато місця приділено сучасному суспільно-культурному життю української спільноти. Кольорові прозорки і ленти в додатку до безпосередніх питань виразно оживляли програму та стимулювали юнацтво до кращих досягнень. Переможцями вийшли в молодшій групі юнаки з гуртка "Змії" (140 точок), а в старшій — юначки з гуртка "Проліски" (170 точок). Програму цих змагань зладив дуже сумлінно і з добрим знанням цього діла пл. сен. Ігор Гаврачинський.

А 23 листопада відбувся ювілейний бенкет, що своїм зовнішнім оформленням і змістом повністю виправдав своє місце в програмі цього двадцятип'ятиліття. Між почесними гостями були і репрезентанти наших обох церков — Преосвященний Владика УГПЦ Борис і пл. сен. о. Митрат Д. Шевчук, що заступав неprisутнього в Вінніпегу Митрополита Кир Максима. Їхні привітання виразно підкреслювали роль і здобутки Пл. Станиці Вінніпег у вихованні дітей і молоді та кінчилися ширими побажаннями нових успіхів у веденні нашого молодого покоління до Великої Мети. Головним промовцем був пл. сен. Юрій Даревич з Торонта, що провів свої

юнацькі та ст. пластуницькі роки в Пл. Станиці в Вінніпегу, де залишив гарні спомини про себе як примірного пластуна і відданого пл. ідеї провідника та виховника. У своєму гарному слові він м. і. чітко підкреслив вагу пл. присяги для в Пласті вихованих молодих громадян, в якій так сильно є заакцентований обов'язок служіння рідному народові. Уявлення цього обов'язку стало ще сильнішим, коли бесідник змалював сучасну незавидну долю в Україні, де окупант придушує прояви українського культурного життя та жорстоко розправляється з тими, що стають на їхній захист.

До Пл. станиці, як це звичайно буває, з нагоди ювілею, прибули привітання від місцевих організацій і товариств, від КПС, кількох пл. станиць, від о. В. Івашка із Саскатуна, першого провідника пл. групи в Вінніпегу в 1948 р., та від багатьох її колишніх членів, що живуть на цьому континенті. Голосними оплесками присутні зустріли привіт, що прибув з підписами 37-ох колишніх членів Пл. Станиці в Вінніпегу, які живуть тепер в Торонті і його околиці, бо багато з них це активні пл. провідники і виховники. І в цьому факті Пл. Станиця в Вінніпегу, як ювілят, знайшла для себе найкраще признание за свою двадцятип'ятилітню працю. Ніщо краще не може доказати вартість пл. виховання як факт, що виховані в Пласті громадяни далі працюють в ньому або інших ділянках українського культурно-громадського життя.

Ведення цього бенкету було в доповідних руках станичного, пл. сен.

Степана Корбутяка, а за його справну організаційну сторінку належить подяка Голові Бенкетового Комітету.

В неділю, 25 листопада, традиційна ватра закінчила ці ювілейні святкування. В її різномірній програмі зокрема дві точки заслужили собі вирізнення. Перша — це цікавий звуковий фотомонтаж, що ілюстрував цілу двадцятип'ятилітню працю нашої Станиці від перших сходів Пл. Групи в Вінніпегу в 1948 р. до цього річних літніх таборів. Цей монтаж, праця пл. юн. Лесі Саведчук, пл. юн. Юрія Валька і ст. пл. Бориса Шепертицького, це вартісна пам'ятка, на якій легко вже буде продовжувати дальшу документацію життя Станиці. Другого гідною уваги точкою в програмі ватри була інсценізація вірша М. Воронного п. з. "Євшан Зілля". Актуальність змісту, гарне зовнішнє оформлення і вільне відтворення ролі дітьми склалися на гарну і глибоко повчальну цілість. Сценка була підготовлена пл. сен. Іванною Качор. В дальшій програмі були скечі, дотепи і коломийки, в яких було не мало добрих ідей, невимовного гумору та навіть і проблесків акторських здібностей. Знімки з цієї ювілейної ватри повинні бути цікавою пам'яткою для її учасників, а може і вартісним документом для нового пл. покоління, що — як треба вірити — колись доведе Станицю до її золотого ювілею. Координатором у підготовці цієї ватри був пл. сен. Л. Шулякевич.

Підсумки цих ювілейних святкувань треба вважати досить успішними, тим більше, що мова тут про

успіхи моральні. Перший і найбільший успіх — це відгук пл. молоді на запланований ювілей. Вона прийняла його з позитивною настановою і великою міркою правдивого зацікавлення, добачаючи в ньому нову нагоду для себевиразу. Для неї це був теж новий стимул знайомий з своїми попередниками та оцінити їхнє пластування. Немає сумніву, що конфронтація з минулим була для неї корисною і відкрила їй ще одне джерело віри в успіх своєї самовишньої праці в Пласті.

Участь батьків пл. молоді і старшого громадянства в усіх імпрезах була велика, що свідчить про їхнє

розуміння завдань Пласту та їхню дальшу готовність допомагати йому. Багато морального успіху прийшло в кількох десятках привітів від давніх пл. друзів і приятелів з усіх усюдів цього континенту. В них були не лише признання пл. станиці за успішну працю в минулих роках, але теж і багато нової заохоти і щирих побажань дальше продовжати працю, на кінці якої жде щастя, слава і свобода. Цього роду дружба і сердешність не дають підстави сумніватися в успіх діла. Тому з новими силами до нових успіхів!

Р. Сенчук

Замість квітів на могилу
Дорогого Друга
св. п.

пл. сен. кер.

ПЕТРА МАРКІЯНА ІСАЄВА

склали \$239.00 на жалібних сходинах у 40-ий день по його смерті такі члени Осередка Праці УПС на пресфонд "Пластового Шляху":

Бдова по св. п. Петрові Ісаєву п.
Ярослава Ісаїв \$100.00
Сеньйорський і старшопластунський курені "Княгині" зібрали \$24.00

по \$10.00: Наталія Коропецька, Марія і Мирослав Лабуньки, Марта Турчин.

по \$5.00: Славомира Білас, Ліда Ганас, Христина Ганас, Яро Гладкий, Лукія Гриців, Оксана Генгалю, Ірина Кравців, Степан Кушнір, Роман Левицький, Христина Лисобей, Во-

лодимир Стефанишин, Богдан і Христина Турченкоки, Ярослава Ціханська.

по \$4.00: Ірина і Юрій Богачевські, Оксана Панасюк, Анатоль і Галина Прасіцькі.

по \$3.00: Марія Касіян, Марія Масюк.

\$2.00: Надія Німилевич.

На пластовий видавничий фонд

зібрали члени Пластової Станиці в Сіднею, Австралія, \$175.80.

Збірщиками були:

Голова Пластприяту пані. А.

Вовк зібрала	\$89.00
пані Донна Даців	35.50
пл. сен. Ю. Шилкевич	25.15
пл. сен. Маруся Любчик	13.80
пан Г. Волошин	12.35

Пластове Видавництво складає щирю подяку всім жертводавцям і збірщикам.

ДАТКИ НА ПРЕСФОНД "ПЛАСТОВОГО ШЛЯХУ"

США:

\$239.00

Члени Осередка Праці УПС при Пластовій Станиці у Філадельфії, замість квітів на могилу св. п. пл. сен. Петра Маркіяна Ісаєва. Докладний список у посмертній згадці.
\$20.00

Родина св. п. пл. сен. Володимира Дармохвала, Нью-Йорк.

по \$6.00

Пл. сен. Стефан і Христия Шмотолохи, Бентвуд; пл. сен. Богдан Ухач, Дітройт.

\$5.00

Пл. сен. Володимир Воловодюк, Нью Провіденс.

по \$4.00

Пл. сен. Олександр Когут, Чикаго; пл. сен. Анатоль Ромах, Дітройт, пл. сен. Ярослава Лушпинська, Ріго Парк.

\$3.50

Пл. сен. Оленка і Осип Топоровичі, Парма.

\$3.00

Ст. пл. д-р Зенон Голубець, Парма.

\$2.29

Пл. сен. Володимир Станько, Ютіка.

по \$2.00

Пл. сен. Іванна Ганкевич, Йонкенрс, ст. пл. Любомир Гайда, Росліндейл, пл. сен. Роман Цегельський, Парма, пл. сен. Осип Врублівський, Парма, ст. пл. Рута і Христия Панчук, Чикаго, пл. сен. Мирон Заклинський, Нью-Йорк, пл. сен. Володимир Залуцький, Бронкс, пл. сен. Микола Кавка, Парма.

\$1.50

Пл. сен. Володимир Ерденбергер,

Парма.

\$1.00

Пл. сен. Михайло Сосяк, Лейтем.

\$0.50

Пл. сен. Павло Клим, Чикаго.

КАНАДА:

\$10.00

Пл. сен. Христия Волюбаш, Торонто.

\$6.50

Пл. сен. Петро і Ольга Саварини.

\$5.50

Пл. сен. Зенон Дуда, Торонто.

по \$5.00

Пл. сен. Богдан і Люба Пендзеї, Торонто, пл. сен. Василь Радь, Торонто, пл. сен. Ярослава Ребрик, Торонто.

\$4.00

Пл. сен. Адольф Гладилевич, Монреаль.

\$3.00

Ст. пл. Володимир і Марта Горбаї, Едмонтон.

по \$2.00

Ст. пл. Ігор Гладилевич, Монреаль, п. Теодор Ординець, Торонто, пл. сен. Володимир Мазяр, Торонто.

по \$1.00

Пл. сен. Марія Комісар, Торонто, ст. пл. Андрій Кравчук, Монреаль, пл. сен. Василь Максимець, Торонто.

АВСТРАЛІЯ:

\$1.50

Пл. сен. Г. Денисенко, Сидней.

Від 27 листопада 1973 р. 28 лютого ц. р. склали на пресфонд "Пластового Шляху":

із США 22 датки	\$315.79
з Канади 14 датків	53.00
з Австралії 1 даток	1.50
Усі разом	\$370.29

БЮЛЕТЕНЬ

Головної Пластової Булави

Ч. 1 (5)

Торонто, Канада

1974

ДОРУЧЕННЯ КРАЙОВИМ ПЛАСТОВИМ СТАРШИНАМ У СПРАВІ КОНТАКТУ МІЖ НИМИ А ГОЛОВНОЮ ПЛАСТОВОЮ БУЛАВОЮ

Останніми роками взаємини поміж КПСтаршинами й Головною Пластовою Булавою були предметом виміни думок, дискусій та різниці поглядів.

З цього приводу цю проблему взяла під розгляд Устровева Комісія Пластового Конгресу Другого й у висліді семінарів та широких дискусій ПКД схвалив на своїй заключній сесії рекомендацію ч. 4-03. Цю рекомендацію прийняли одногосно делегати 5-го Збору КУПО в 1970 р., а звучить вона ось так:

“Приневолені обставинами формально і юридично децентралізувати устрій Пласту в умовах нового поселення, 5-ті Збори КУПО стверджують моральний обов'язок Крайових Пластових Старшин цілком підпорядкуватись Головному Пластовому Проводові”.

У поясненні до цієї рекомендації читаємо: “...Крайові пластові організації правно є зовсім самостійними установами на своїй території, а проте вони добровільно (фактично) підпорядковуються міжкrajовій надбудові (КУПО)”.

На жаль, ця рекомендація досі не була впроваджена вповні в життя, а підкреслення лише морального обов'язку підпорядкування дозволяло на різну інтерпретацію в окремих КПСтаршинах. Тому для порядку і для виконання повищої рекомендації Головна Пластова Булава просить Крайові Пластові Старшини та членство в усіх країнах придержуватися таких доручень:

1. Кожний крайовий з'їзд, кожний курінний з'їзд частин УСП і УПС, відправи та вишколи крайового масштабу мають бути зголошені принайменше один місяць наперед до Головної Пластової Булави із поданням наміченої програми такого з'їзду.

2. Склад нового крайового проводу, як теж курінного проводу куренів УСП і УПС із поданням точних адрес членів проводу треба переслати до Головної Пластової Булави не пізніше як один місяць після перевибору.

3. Протоколи крайових пластових з'їздів, разом із резолюціями треба виготовити не пізніше як 2 місяці після з'їзду, а копію переслати до Головної Пластової Булави.

4. Кожна крайова пластова старшина має обов'язок, як це було досі, пересилати раз у рік повний звіт із своєї діяльності до Головної Пластової Булави, а кр. референти уладів свій окремий звіт до головних булавних уладів.

5. Звіти із виховних відправ, вишколів і дошколів, що їх МОЖНА переводити на терені поодиноких країв, мають бути переслані до Кер. виховної діяльності ГПБ із підкресленням питань чи проблем, які були заторкнені.

6. Кожна крайова пластова старшина має пересилати до Головної Пластової Булави протоколи своїх засідань, а там де відбуваються окремо засідання виховних секторів, протоколи цих засідань.

Усі повищі доручення входять негайно в життя.

С К О В !

За Головну Пластову Булаву:

пл. сен. Роман Рогожа
голова

пл. сен. Ірина Чайківська
секретар

пл. сен. Ольга Кузьмович
кер. виховної діяльності.

**
*

ДО ЧАСУ ПРОГОЛОШЕННЯ НОВИХ ПРАВИЛЬНИКІВ ОБОВ'ЯЗУЮТЬ ДОСІ ІСНУЮЧІ

Головна Пластова Булава звертає всьому членству Пласту увагу, що до часу проголошення змін у правильниках, які були предметом розгляду на 6-тих Зборах КУПО, всіх членів обов'язують існуючі правильники. На їх підставі треба вести працю. Це не торкається правильника Уладу Пластунів Сеньйорів, який був проголошений ГПБулавою перед 6-тими Зборами КУПО.

Лист у цій справі одержали усі КПСтаршини в листопаді 1973 р.

ПРИЗНАВАННЯ ІІІ-ГО СТУПЕНЯ КПВ

З уваги на це, що в терені є ряд пластових виховників, які виповнили всі вимоги для призначення їм ІІІ-го ступеня КПВ (ступеня потрібного, щоб бути зв'язковим/гніздовим), згідно із правильником КПВ з 1955 р. і тому, що КПСтаршини просять такий їм надати, пленум ГПБулави на своєму засіданні з 6-го березня рішило розглядати подання в цій справі та надати ступінь цим виховникам, що мають на це дані. Подання слід слати через КПСтаршини із точними даними про відбуті вишколи, виховну працю тощо до керівника вих. діяльності ГПБулави.

ДОПОВНЕННЯ ДО СКЛАДУ ГОЛОВНОЇ ПЛАСТОВОЇ БУЛАВИ ТА ЇЇ СПІВРОБІТНИКІВ

I. Головна Пластова Булава кооптувала таких членів до свого складу:

1. пл. сен. Ірина Чайківська — генеральний секретар
2. ст. пл. Оксана Козак — протоколярний секретар
3. пл. сен. Осип Бойчук — редактор “Пластових Вістей”
4. пл. сен. Володимир Соханівський — референт пластових видань
5. пл. сен. Мирослав Раковський — референт для спеціальних доручень

6. пл. сен. Ярослав Падох — правний радник ГПБулави
7. пл. сен. Роман Микита — скарбник Головної Пластової Булави.

II. До булав Керівника Виховної Діяльності кооптовано таких співробітників:

1. ст. пл. Христина Гординська — секретар
2. пл. сен. Ляриса Онишкевич — редактор “В дорогу з юнацтвом”
3. пл. сен. Мирослав Раковський — референт юнацьких вишколів
4. пл. сен. Наталія Соневицька — референт таборів “Стежки культури”

5. пл. сен. Дора Горбачевська — референтка “Школи Булавних”

III. До булав Керівника Дослідно-планувальної комісії:

1. пл. сен. Любомир Онишкевич — дослідна клітина комунікаційної технології
2. пл. сен. Богдан Плешкевич — дослідна клітина інформаційної системи керівництва
3. пл. сен. Теодосій Самотулка — дослідна клітина дошкілля.

ДЕСЯТИЙ КРАЙОВИЙ ПЛАСТОВИЙ З'ЇЗД В НІМЕЧЧИНІ

Дня 16-го лютого 1974 р. у Мюнхені, Німеччина, відбувся Десятий Крайовий Пластовий З'їзд, на якому обрано такий провід:

- Голова — пл. сен. Ігор Зубенко
 Заст. голови — пл. сен. Ігор Мисько
 Секретар — ст. пл. Михайло Добрянський
 ККПластунів — ст. пл. Юрій Фігач
 ККПластунок — ст. пл. Маруся Заяць-Сидір
 Реф. фінансів — ст. пл. Роман Рак
 Заст. реф. фінансів — пл. сен. Григорій Комаринський
 Реф. організації — ст. пл. Микола Дубицький
 Реф. пластових видань — ст. пл. Христя Марцюк
 Реф. зовнішніх зв'язків — ст. пл. Юрій Фіголь
 Реф. преси — пл. сен. о. Михайло Коржан
 Голова УПС — пл. сен. Василь Плющ.
 Новообраному проводі бажаємо янкаякращих успіхів у його праці.

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ПЛ. ВИДАВНИЦТВО

Нижчеподані бюджет й білянс за 1973 рік виразно виявляють певні поліпшення господарки Пластового Видавництва.

Урядова допомога канадського уряду у сумі \$8,100, використана на двох працівників Адміністрації, вирятувала пл. видавництво від дефіциту на приблизно таку суму.

Хочемо звернути вашу увагу на далі існуюче невідрадне явище довжників. Довги за журнали в загальній сумі $5214 + 4786 = 10,000$ дол.

Пластове Видавництво здержало висилання журналів усім нашим друзям і подругам, які винні були за ряд років з кінцем 1972 року включно. Суму 5214 ми виказали як списані довжники.

Ще лишається поважне число довжників за 1973 р. винних \$4786 і ми постановили також здержати їм висилку журналів, якщо вони не вирівняють своїх довгів за 1973 рік до кінця травня 1974 р.

Кількість передплатників пластових журналів через це дуже змаліє.

Щоб далі можна було видавати пластові журнали треба збільшити кількість передплатників. Близько 25% пластунів і пластунок, які зобов'язані постановами КУПО передплачувати бодай один пластовий журнал, цього не роблять. (В більшості старші пластуні і сеньйори).

Тому звертаємося з гарячим проханням до усіх друзів і подруг допомогти Пластовому Видавництву передплатами журналів, а усіх пластових провідників просимо подбати про це, щоб постанови КУПО, які нас усіх зобов'язують, придержувались і виконували їх усі члени Пласту.

Видавнича Комісія при ГПБ

***

ВИДАВНИЦТВО ПЛАСТОВИХ ЖУРНАЛІВ

“ГОТУЙСЬ”, “ЮНАК” і “ПЛ. ШЛЯХ”

ЗІСТАВЛЕННЯ ПРИВУТКІВ І ВИТРАТ

1. 1. 1973 — 31. 12. 1973

(в канадських долярах)

ПРИВУТКИ:	“Юнак”	“Пл. Шлях”	“Готуйсь”	Разом
Передплати	\$18,746	6,685	6,660	32,091
Оголошення	2,864			2,864
Кольпортаж	173	43	123	339
Пресфонд	5,055	1,534	1,421	8,010
	26,838	8,262	8,204	43,304
Різне				314
				43,618

ВИТРАТИ:

Друк	11,970	3,372	6,352	21,694
Платні				*13,807
Поштові оплати				2,498
Достава				222
Редакційні кошти				674
Чинш				1,160
Канц. приладдя				1,660
Телефон				231
Соціальне забезпечення				510
Амортизація				269
Різне				465
				43,190

Зиск				428
Списані дебітори	2,727	1,562	926	(5,214)
Страта				(4,786)
Платні разом за 1973 р.			\$13,807	
			8,100	
Разом			21,907	

БЮДЖЕТ 1. 1. 1973 ДО 31. XII. 1973

Прибутки	Юнак	Пл. Шлях	Готуйсь	Разом
Передплати	18,500.00	5,040.00	6,700.00	30,240.00
Оголошення	1,000.00			1,000.00
	\$19,500.00	5,040.00	6,700.00	31,240.00

Витрати

Друк, коверти	11,540.00	3,520.00	7,140.00	22,200.00
Поштові	1,300.00	840.00	550.00	2,690.00
Редакційні	550.00	390.00	250.00	1,190.00
	\$13,390.00	4,750.00	7,940.00	26,080.00
На Загальні Видатки	\$ 6,110.00	290.00	(1,240.00)	5,160.00

Загальні видатки

Платні, забезпечення	20,140.000
Канцелярійні (чинш, пошта, приладдя)	2,440.00
Достава	200.00
Телефон	300.00

* Не включає \$8,100 платні двох працівників за 10 місяців, яких оплачував уряд (Менповер) на проєкті "ЛПП".

Подорожі	200.00	
Різне	750.00	24,030.00
Недобір		\$(18,870.00)
Покриття недобору		
Пресфонд	6,000.00	
Кольпортаж	350.00	
Різне	500.00	6,850.00
Остаточний недобір		\$(12,020.00)

ВИДАВНИЦТВО ПЛАСТОВИХ ЖУРНАЛІВ

"ГОТУЙСЬ", "ЮНАК" і "ПЛ. ШЛЯХ"

ТОРОНТО — КАНАДА

БАЛАНС

на 31 грудня 1973

(в канадських долярах)

АКТИВИ

Готівка в касі	\$ 50	
Українська Кредитова Спілка	2,327	
Банк "Бенк оф Комерс"	48	
Банк "Торонто Домініон Бенк"	1,599	
Пластова Кредитова Спілка	3,422	\$ 7,446
Депозит на пошті		150
Дебітори — оголошення	\$ 1,085	
Дебітори — передплати:		
"Юнак"	3,589	
"Пл. Шлях"	1,992	
"Готуйсь"	1,161	\$ 7,827
Бюрове устаткування	\$ 3,089	
Амортизація 10%	864	\$ 2,225
РАЗОМ АКТИВИ		\$17,648

ПАСИВИ

Кредитори	\$ 8,890	
Податковий Уряд	761	\$ 9,651
Наперед заплачені передплати:		
"Юнак"	\$ 2,877	
"Пл. Шлях"	534	
"Готуйсь"	1,037	\$ 4,448
Перехідні рахунки:		
Видавничий фонд	\$ 913	
Інше	165	\$ 1,078